

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Masteroppgave i spesialpedagogikk ved NTNU Dragvoll, Pedagogisk Institutt.

Anne Dyrbeck, juni 2013

Det kan være vanskelig å forstå, når en ikke skjønner noe.

«Hvordan opplever innvandrereldre samarbeidet med personalet i norske barnehager?»

En kvalitativ studie om innvandrereldres opplevelse av foreldresamarbeidet i norske barnehager.

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Forord

Nå var det min tur til å skrive et forord, et forord på min egen masteroppgave. Dette semesteret har vært veldig lærerikt og jeg har tilegnet meg mye ny og nyttig kunnskap. Dette læringsutbyttet har ikke bare vært faglig. Jeg har lært mye om meg selv, ting jeg ikke trodde jeg var i stand til å utføre. Det har oppstått ulike utfordringer hvor jeg har måttet tåle usikkerhet, men jeg ville aldri vært foruten dette semesteret og styrken det har gitt meg.

Jeg vil starte med å takke informantene mine som slapp meg inn i hjemmet deres og ga mye av seg selv, for at jeg skulle få gjennomføre oppgaven min. Hadde ikke klart dette uten dem og deres åpenhet på alle måter.

Jeg vil takke min veileder Arve Gunnestad, dosent ved Dronning Mauds Minne Høgskole. Takk for tilbakemeldinger og drahjelp gjennom dette semesteret.

Ann Mari, min medstudent, som også har vært treningsvenn, motivator, bestevenn og streng når det har vært behov for det. Takk for at du har holdt ut med meg dette semesteret, og at vi sammen også har kunne ha helt nødvendige avkoblinger med trening, film og moro. Enormt takknemlig for all tiden du har brukt på korrekturlesing av oppgaven min.

Takk til Linn, min kjære venninne fra hjembyen, for alle gangene du har pratet med meg på telefonen, skrytt av meg og sendt meg oppmuntrende ord.

Jeg vil også takke min fine familie, mamma, pappa, storesøster Hilde og Mor. Takk for at dere alltid har trodd på meg, og ikke lagt skjul på det. Mamma og pappa, takk for at dere alltid har vært tilgjengelige på telefon, uansett tid på døgnet. Hilde, takk for at du har passet på at kjøleskapet mitt har hatt innhold og alle fredagskveldene vi har hatt sammen.

Og til slutt en stor takk til alle de gode venninnene i Trondheim og Skien, dere har heiet meg frem, helt frem.

Trondheim, juni 2013.

Anne Dyrbeck

Sammendrag

Norske barnehager vokser i forhold til ulike kulturer, språk og religioner. Det vil også si at i tillegg til mange ulike kulturer i barnegruppene, er det også mange ulike kulturer blant foreldrene. Dette medfører flere utfordringer for personalet, og kompetansekravene for de ansatte i barnehagene øker. Klarer personalet i norske barnehager å utføre et godt foreldresamarbeid med innvandrerforeldre, og er innvandrerforeldrene fornøyde og tilfreds med hvordan norske barnehager fungerer?

Jeg intervjuet fire forskjellige familier, med ulike kulturelle bakgrunner. Jeg har brukt kvalitativ metode, med en fenomenologisk tilnærming. Erfaringene og opplevelsene til familiene fremtrer ved et halvplanlagt, formelt intervju.

Temaet innvandrerforeldre i norske barnehager, og deres opplevelse av samarbeidet med personalet har jeg belyst med teoretisk empiri innenfor kategoriene foreldresamarbeid, lover og føringer i norske barnehager, innvandrerforeldre og kommunikasjon. Mening, innflytelse og støtte er tre begreper som jeg kom frem til gjennom teorien, og begrepene bruker jeg videre i intervjuguiden og i presentasjon og drøftingen av datamaterialet.

I analyseprosessen kom jeg frem til en fjerde kategori, kommunikasjon, som også er med i presentasjonen. Analysen viser at innvandrerfamiliene er fornøyde med barnehagene barna tilbringer hverdagene sine i. Det kommer og frem at barnehagene er ganske ulike, og forutsetningene til familiene spiller en rolle i hvordan de ulike familiene opplever hverdagen i barnehagene.

Søkeord: kultur, kommunikasjon, språk, minoritet, støtte, mening, innflytelse.

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Sammendrag	ii
Kapittel 1 Innledning	s. 1-4
1.1 Bakgrunn	s. 1
1.2 Tematikk og forskningsspørsmål	s. 2
1.3 Begrepsavklaring	s. 2
1.4 Struktur og oppbygging	s. 4
Kapittel 2 Teori	s. 5-17
2.1 Foreldresamarbeid	s. 5
2.2 Lover og føringer i norske barnehager	s. 9
2.3 Innvandrerforeldre	s. 11
2.4 Kommunikasjon	s. 15
Kapittel 3 Metode	s. 18-24
3.1 Introduksjon	s. 18
3.2 Forskningstilnærming	s. 19
3.3 Intervju	s. 20
3.4 Utvalg	s. 21
3.5 Intervjuguide	s. 21
3.6 Etske betraktninger	s. 22
Kapittel 4 Presentasjon og drøfting av datamaterialet	s. 25-34
4.1 Bakgrunn	s. 25
4.2 Mening	s. 26
4.3 Støtte(forståelse)	s. 29
4.4 Innflytelse	s. 31
4.5 Kommunikasjon	s. 32
4.6 Oppsummering	s. 33

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Kapittel 5 Avslutning

s. 35-37

Referanseliste

s. 38

Vedlegg 1: Informasjonsskriv til foreldre

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD

Kapittel 1 Innledning

Innledningsvis vil jeg presentere bakgrunn for valg av oppgave, studiens tematikk og studiens forskningsspørsmål. Jeg vil også belyse tematikkens aktualitet i dagens samfunn. Til slutt vil jeg presentere oppgavens struktur og oppbygging.

1.1 Bakgrunn

Norge har lenge vært et flerkulturelt samfunn med ulike folkegrupper, samer og sigøynere er noen eksempler. I de senere årene har det også kommet mange flyktninger hit fra ulike land. Dette stiller krav til flerkulturell forståelse og nye utfordringer for fagfolk som jobber med mennesker (Røkenes & Hanssen, 2006).

Bakgrunnen til valget av temaet innvandrereforeldre og deres syn på foreldresamarbeid i norske barnehager, kommer av min tidligere jobberfaring i barnehager. I løpet av en ettårig periode, jobbet jeg i to forskjellige barnehager. Barnehagene var veldig forskjellige i størrelse, antall barn og personale, grunnverdier og beliggenhet. Den minste var en avdelingsbarnehage, med tre avdelinger. Det var 19 barn på to avdelinger og 9 barn på den siste avdelingen. Her var det et mangfold av forskjellige kulturer og den hadde også vært velkomstbarnehage noen år tidligere. I denne barnehagen var språk et av de viktigste satsingsområdene, og det ble flettet inn i den pedagogiske tilnærmingen som personalet fulgte. Området rundt barnehagen er variert med alt fra store, flotte hus og rekkehusleiligheter til små «samfunn» med høye blokker, med mange leiligheter. Dette betydde at jeg var heldig og fikk møte på mange forskjellige kulturer, språk og mennesker i barnehagen. Den andre barnehagen jeg jobbet i var en stor barnehage. Den lå litt mer landlig til, i et boligområde som er ansett som ganske fint og kostbart. Her var det fire avdelinger, to med opptil 25 barn og to med opptil 19 barn. Det som jeg beit meg merke i aller først, var at det var ikke et kulturelt mangfold. Alle barna i denne barnehagen var etnisk norske, så her var det mange av de tidligere problemstillingene i forhold til foreldresamarbeid som rett og slett gikk bort. Det var ingen som trengte lapper oversatt til arabisk, det var ingen barn med morsmålsassistent og det var ikke tolker tilstede på foreldremøtene. I samme kommune var to barnehager så forskjellige, og det var dette som jeg syntes var spennende. Så etter mange timer med idémyldring på egenhånd og i samtaler med familie, venner og ikke minst veilederen min, kom jeg frem til dette temaet.

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

1.2 Tematikk og forskningsspørsmål

Temaet i denne oppgaven er innvandrerforeldre, foreldresamarbeid og norske barnehager. I denne studien anses barnehagen som første steg inn i det norske utdanningsløpet og i tillegg er barnehagen en inkluderingsarena, og for mange innvandrerforeldre og barn sitt første møte med det norske samfunnet. Jeg er opptatt av å forstå hvordan innvandrerforeldre opplever samarbeidet med barnehagen og på hvilken måte de opplever mening, innflytelse og støtte i forhold til personalets arbeid, og deres felles interesse, barnet. Studiens forskningsfokus er innvandrerforeldre i barnehagen.

Forskningsspørsmålet mitt har derfor blitt:

«Hvordan opplever innvandrerforeldre samarbeidet med personalet i norske barnehager?»

Denne studien har fått tittelen « *Det kan være vanskelig å forstå, når en ikke skjønner noe* », som er et sitat fra et av intervjuene jeg gjennomførte.

1.3 Begrepsavklaring

Innvandrere.

De som før ble kalt innvandrerbefolkningen omtales nå som innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre. Innvandrere har på ett tidspunkt innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge med to utenlandskfødte foreldre, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. (Dzamarija, 2010).

Barnehage.

Et formål for barnehagen er ifølge barnehageloven (2006) §1 å gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter. Den skal formidle verdier og kultur, gi rom for kulturskaping og bidra til barnas glede av et sosialt og kulturelt fellesskap. Dette skal gis i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. Barnehagen skal representere et kompletterende miljø i forhold til hjemmet (Kunnskapsdepartementet, 2006). Arbeidet i barnehagen skal utføres i nær forståelse med hjemmet. Det er en integreringsarena som er et treffpunkt like mye for foreldre og personalet som for barna (Bø, 2002). Barnehager med et rikt mangfold av språk, kultur og religion blir ofte sett på som flerkulturelle barnehager (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2012).

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Samarbeid / Foreldresamarbeid.

I Barnehageloven (2006) står det at barnehagen har et spesielt ansvar i møte med minoritetsspråklige foreldre, det å sørge for at foreldrene har mulighet til å forstå og bli forstått i barnehagen. Barnehagens personale har sammen med foreldrene et felles ansvar for barns trivsel og utvikling. Et fruktbart samarbeid krever at foreldrene opplever å se mening i samarbeidet og de oppgaver det pålegger dem, at de opplever å ha innflytelse og støtte (Befring & Tangen, 2008). Begge parter har ansvar for at samarbeidet skal fungere, men fagfolkene skal ta ekstra ansvar for å etablere og vedlikeholde et positivt samarbeid med foreldrene (Befring & Tangen, 2008).

Kommunikasjon.

For et godt fungerende foreldresamarbeid er kommunikasjon en viktig faktor. Uten noen form for kommunikasjon, blir det heller ikke noe samarbeid. Ordet kommunikasjon kommer fra det latinske ordet «communis», som betyr «felles». Når et budskap blir sendt til en eller flere og budskapet blir oppfattet og forstått, blir dette budskapet noe sender og mottaker har felles (Gjøsund & Huseby, 2003). Kommunikasjon kan defineres som en utveksling av menings- eller betydningsinnhold mellom individer og grupper, ved hjelp av et felles symbolsystem. Den er enten verbal eller ikke-verbal, og omfatter også kroppsspråk (Kommunikasjon, u.å).

Støtte/innflytelse.

For at samarbeidet skal være fruktbart krever det at foreldrene opplever innflytelse og støtte (Befring & Tangen, 2008). En opplevelse av innflytelse kan videreføre troen på egen kompetanse, som er viktig for mestring. Mestring kan gi en opplevelse av følelsesmessig mening, som kan gi en opplevelse av sammenheng i tilværelsen og derfor være helsebringende for foreldrene (Bø, 2000). For mye uforutsigbarhet kan gi en følelse av å ikke ha kontroll over eget liv, å mangle innflytelse på det som skjer. Foreldre har behov for og bør få opplevelsen og følelsen av å ha innflytelse over sin egen og barnets situasjon (Bø, 2002).

Kultur.

Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. I en sammenheng med samarbeidet med innvandrerforeldre, kan kultur forstås som en måte å se verden på, som er felles for en gruppe mennesker. En kultur kjennetegnes av bestemte verdier,

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

normer og regler, for å nevne noen. Kulturen videreføres og holdes oppe av de menneskene som er en del av den (Røkenes & Hanssen, 2006).

Mening.

Antonovsky (1988) mener mening dreier seg om i hvilken grad en synes at livet gir mening følelsesmessig. Hvilke av livets problemer eller krav er det verdt å gi sitt engasjement, bruke sin energi og forplikte seg til, for at livet skal få en følelsesmessig mening.

1.4 Struktur og oppbygging

I kapittel 2 tar jeg for meg oppgavens teoretiske rammer. Ut fra forskningsspørsmålet mitt har jeg delt teorien i fire deler. De fire delene handler om foreldresamarbeid, lover og føringer i norske barnehager, innvandrereforeldre og til slutt kommunikasjon. Ved bruk av teorien kom jeg fram til tre kategorier, som ble utgangspunkt for intervjuguiden. I kapittel 3 går jeg inn på metoden jeg har brukt underveis i dette forskningsarbeidet. Der kommer det begrunnelse av diverse valg jeg har tatt, forklaring på hvordan jeg har jobbet gjennom hele arbeidsperioden og gjennomføringen av forskningen på feltet. I kapittel 4 kommer det en presentasjon og drøfting av det innsamlede datamaterialet. Dette kapittelet er hovedsakelig delt opp i de kategorier som var utgangspunkt for intervjuguiden; mening, innflytelse og støtte. Gjennom analyseprosessen kom jeg også frem til kategorien kommunikasjon, dette var en ting som gikk igjen i noen av svarene til familiene, så jeg valgte å ha med den også. Kapittel 5 er en avslutning med forslag til videre arbeid med dette temaet.

Kapittel 2 Teori

Siden forskningsspørsmålet mitt er: «Hvordan opplever innvandrerforeldre samarbeidet med personalet i norske barnehager?» har jeg valgt å dele teorien opp i tre deler. Først presenterer jeg foreldresamarbeid generelt og i forhold til innvandrerforeldre. Videre går jeg inn på norske barnehager, hvor lovverk og føringer blir presentert. Det etterfølges av innvandrerforeldre som går inn på blant annet begrepsavklaringer. Her har jeg også med noen synspunkter og erfaringer fra foreldre, som har blitt presentert i andre oppgaver og rapporter.

2.1 Foreldresamarbeid

Barnehagen er en integreringsarena som er et treffpunkt like mye for barna som foreldrene og personalet, det handler om å være sammen (Bø, 2002).

Foreldre eller foresatte er de absolutt viktigste i barnas liv. Vi som jobber med barn og er opptatt av barnas liv, må derfor også være opptatt av foreldrenes liv. Barnehagen skal utføre sitt arbeid i nær forståelse av hjemmet. I vårt samfunn er det foreldrene som har hovedansvaret for barnet, de har plikten og rettighetene til å gi barnet omsorg og oppdragelse. Foreldrene har også muligheten til å dele noe av ansvaret med andre, som for eksempel barnehagen og skolen. Som tidligere nevnt skal barnehagen samarbeide om dette ansvaret med foreldrene, dette er også fastlagt i noen av landets lover, som jeg vil komme mer inn på når jeg tar for meg norske barnehager litt senere (Bø, 2002).

Et fruktbart samarbeid krever at foreldrene opplever å se mening i samarbeidet og de oppgaver det pålegger dem, at de opplever å ha innflytelse og at de opplever å ha støtte (Befring & Tangen, 2008). Det er viktig at personalet i barnehagen vet hva det går ut på å etablere og vedlikeholde et godt samarbeid. En etablering av et godt samarbeid dreier seg i stor grad om etablering av gode relasjoner. Å være sammen om noe innebærer et fellesskap preget av gjensidig respekt og likeverdighet, samt åpenhet for og verdsetting av hverandres synspunkter (Haugen, 2006). Foreldrene skal oppleve mening med samarbeidet og det er personalet sin oppgave å jobbe med at foreldrene opplever trygghet i samarbeidet. Begge parter har et ansvar for at samarbeidet skal fungere, men fagfolkene skal ta ekstra ansvar for å etablere og vedlikeholde et positivt samarbeid med foreldrene (Befring & Tangen, 2008).

Når vi som fagpersoner og ansatte jobber i en flerkulturell barnehage, og lever i et flerkulturelt samfunn, kan vi møte mange forskjellige utfordringer av forskjellig grad. Ansatte

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

i barnehagen som tåler kaos, forstyrrelser og kompleksiteter, vil være på god vei i møte med mangfoldet som står foran en. En må akseptere at det finnes ulike svar, ulike forståelser og ulike levemåter. Barnehager som har et rikt mangfold av språk, kulturer og religioner blir ofte sett på som flerkulturelle barnehager. Dette gir kun en beskrivelse på tilstedeværelsen av et flerkulturelt mangfold, men ikke konsekvensen som kan oppstå. Har disse barnehagene en flerkulturell pedagogisk tilnærming? Det avhenger av de ansattes kompetanse, holdninger og erfaringer som gjør at de kan mestre flerkulturelle situasjoner (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012).

Maglio (2011) skriver i sin masteroppgave om spansktalende foreldre i barnehagen og deres opplevelse. Et foreldrepar forteller om barnehagens ivaretagelse av barnas kulturelle røtter:

Mor: At det var noe med våre chilenske røtter, nei det fantes INGENTING. Det var ikke så mye initiativ fra barnehagen, men mer fra oss foreldre. De viste ingenting om Chile, kun om Pinochet, vi tok med det chilenske flagget og fortalte om 18. september. Far: Jeg husker også at vi tok med et kart over Chile der vi fortalte hvor vi var fra. Mor: Men at det var ikke de som tok initiativet nei...de hadde ikke peiling om Chile. Far: "Chile Pinochet", det var det eneste de kunne si. Mor: Vi satt frem kulturen vår i barnehagen, det kom ikke fra deres side (Maglio, 2011, s. 54).

Her kan vi se en mor og far og far som selv måtte ta ansvar for å formidle om kulturen deres til barnehagen. Her tok ikke barnehagen noe initiativ til dette selv, og «overlot» det ansvaret til foreldrene.

I et samarbeid med foreldre er det viktig at personalet ikke bare har kompetanse, men også bevisste holdninger og erfaringer i forhold til foreldresamarbeid. Det er noe som en fagperson blir bedre på ved å utøve praksisen, bruke kunnskapen sin, gjøre seg erfaringer og utfordre holdningene sine. Slik vil personalet i barnehagen kunne utøve et godt foreldresamarbeid i hverdagen med foreldre, både etnisk norske og innvandrerforeldre. Det handler om å bruke de forskjellige komponentene sammen, og være lydhør for å yte og vise foreldre at en vil samarbeide om barnets beste (Gjervan et al., 2012).

Maglio (2011) beskriver en mor som var bekymret for sønnen sin fordi det var en mannlig assistent på avdelingen til sønnen, dette var hun ikke vant til fra hjemlandet sitt. Hun

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

måtte sjekke sønnens truse hver dag etter barnehagen, for å se at alt var i orden. Hun fortalte videre at hun hadde tatt dette opp med pedagogisk leder på avdelingen, som da hadde vært veldig åpen og lyttet til foreldrenes syn og meninger om denne saken. Så kunne pedagogisk leder forklare hvordan det var her i Norge, og foreldrene ble med ett beroliget om at sønnen ikke var i fare når han var i barnehagen. I dette eksempelet blir kulturforskjellene tydeliggjort. Denne moren er ikke vant til at menn får jobbe med barn, og assosierer med hvordan det er i sitt hjemland. Dette gjør henne usikker, og redd for hva sønnen hennes blir utsatt for. Heldigvis får hun pratet med pedagogisk leder, som viste imøtekommenhet og god samarbeidsevne ovenfor foreldrene. Hun lyttet og var åpen for foreldrenes bekymringer. Hun forklarte også til foreldrene at det er vanlig med mannlige medarbeidere i norske barnehager. På denne måten ga pedagogisk leder foreldrene støtte ved å høre på deres problem, og mening ved å forklare seg slik at hun ble forstått av foreldrene. Pedagogisk leder lot også foreldrene få innflytelse i den forstand at de kunne gå til henne med det de hadde på hjertet, og få en felles forståelse.

Airi Hautamäki (1983) fremhever det at fagfolk må se på foreldrene som subjekt som er i stand til å mestre sine livsbetingelser, fremfor å se på dem som objekt for samfunnsmessige tiltak. Tiltaket skal hjelpe foreldrene til å stole på seg selv og få dem til å se på seg selv som noen som er i stand til selvstendig tenking. Det skal også fremme foreldrenes mulighet til kontroll av sine livsvilkår og dermed sin oppdragelsespraksis.

Aaron Antonovsky har kritisert den tradisjonelle måten å forstå hva som fremkaller eller forebygger sykdom. Han mener oppmerksomheten bør rettes mot hva som fremmer helse. Antonovsky bruker begrepet «a sense of coherence», som kan oversettes til «en følelse av sammenheng». Han mener begrepet består av de tre leddene; forståelig, overkommelig og meningsfull». En slik opplevelse av tilværelsen vil følge Antonovsky være helsebringende. Med tanke på foreldresamarbeid i barnehagen, vil dette si at foreldre skal kunne føle en sammenheng mellom seg selv, personalet og det som skjer rundt barnet deres, og at dette gir mening for dem. At foreldrene får en følelse av at det de bidrar med i samarbeidet er betydelig for barnet deres, og dette vil være forebyggende for foreldrene i følelsen av å ikke lykkes (Antonovsky, 1988).

Ifølge Nilsen (2008) blir det lagt et grunnlag for å bruke foreldrene som ressurs, i tillegg til en styrking av rollen som oppdragere, ved at foreldrene blir møtt med et ekte ønske om felles problemløsning og respekt for foreldrenes opplevelser og synspunkter. Hvis man

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

kan møte foreldrene med en forståelse for at de kan føle seg sårbare og kan føle seg selv som mislykkede, da er det også viktig å møte foreldrene med empati, positiv utstråling og ydmykhet (Nilsen & Vogt, 2008).

Mening dreier seg om i hvilken grad en synes at livet gir mening følelsesmessig - om livets problemer eller krav er verdt engasjement, energi og forpliktelse. Her er emosjoner, vilje og motivering viktige begreper, som også er sentrale i foreldrearbeidet. Angående foreldresamarbeid er de likeverdige begrepene forståelse(støtte) og innflytelse, også aktuelle begreper. Ifølge Antonovsky dreier forståelighet seg om hvilken grad man opplever indre og ytre stimuli som kognitivt forståelig, og hvorvidt informasjonen er ordnet, konsistent, strukturert og klar, fremfor kaotisk, tilfeldig og uforklarlig (Antonovsky, 1988).

Når vi snakker om hva som fremmer helse, er det å ha en bevissthet for foreldrerollen en styrke. Det å ha tanker om hva en ønsker å få til, hva en kan gjøre for å få det til, ha en hensikt med det en gjør, forstå hvorfor noe skjer. Hvis en har en slik bevissthet, kan en også få en opplevelse av mening av å begripe det en blir utsatt for. Hvis foreldrene får en forståelse og følelse av at samarbeidet med personalet i barnehagen har en betydning for barnets beste, vil det fremme nettopp denne kontakten mellom foreldre og personalet (Bø, 2002).

I arbeid med innvandrereforeldre er det viktig å skille opplevelsen av mening fra innholdet i bestemte meninger, på grunn av kulturforskjeller. Vi kan ta et eksempel med dette å være ute i barnehagen. Her i Norge har vi en holdning som tilsier at det sunt å være ute til enhver tid, uansett vær og sted. Dette er noe både skoler og barnehager vektlegger. Men hva tenker for eksempel foreldre fra Iran om dette, er de av samme oppfatning? Noens oppfatninger av meningen i livet kan virke meningsløst og eller skadelig for andre. Det er i slike situasjoner det er viktig at foreldre og fagfolk får, på lik linje, disse ulike oppfatningene ut og frem, slik at det vil skape en forståelse for begge parter. Med toveis kommunikasjon vil begge parter få frem sine oppfatninger, og ikke bare at fagfolk belærer foreldre (Bø, 2002).

Jeg liker ikke når han klatrer i trærne og “læreren” hans gir han alltid lov, mens jeg sier ”å nei, kom deg ned” og læreren hans sier til meg ”i desember skal han klatre til topps”. De ler av meg fordi at jeg alltid blir redd når han disser, jeg er redd for at han skal ha for stor fart. Jeg er redd for alt, (ler litt). Det var litt sjokkerende for meg i begynnelsen å vite at han skulle være ute i all slags vær. Jeg liker ikke at han må være

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

ute når det er veldig kaldt og når det regner. De sier at han må være ute og sønnen min ville ikke ut og han GRÅTER og han sier ”jeg fryser” fordi han ikke er vandt med det, ikke sant? (Maglio, 2011, s. 56).

Dette eksemplet viser til en situasjon som alle fagpersoner kan belage seg på i møte med innvandrereforeldre. Foreldrene har som regel ikke det samme teoretiske grunnlaget som personalet, og vil derfor ikke kunne ha det samme perspektivet på å være ute i all slags vær eller utfolde seg fritt med klatring for eksempel. Når personalet ikke tar foreldrene på alvor, og i verste fall ler av dem, kan dette føre til usikkerhet hos foreldrene. Samtidig kan det føre til at foreldrene ikke føler den innflytelsen overfor barnas beste og ikke minst sikkerhet. Dette vil kunne bidra til at foreldrene ikke stoler på personalet og samarbeidet dem imellom kan bli svekket. I slike situasjoner er det viktig med det Bø (2002) beskriver som en toveis kommunikasjonsprosess. La foreldrene få føle innflytelse og la dem forstå meningen med det som blir gjort.

Forutsigbarhet vil blant annet si å ha innflytelse i sitt eget liv. Når man opplever for mye uforutsigbarhet kan man få følelsen av ikke å ha kontroll, og heller ikke innflytelse over det som skjer. Foreldre har behov for og bør få opplevelsen og følelsen av å ha innflytelse over sin egen og barnets situasjon. Uforutsigbare eller ukontrollerte hendelser blir opplevd som langt mer belastende for en person enn kontrollerbare hendelser. Ifølge Bø (2002) kan det virke som vissheten om at en person kan gjøre noe, er tilstrekkelig for å redusere opplevelsen av stress. Når en får opplevelsen av innflytelse kan, dette videreføre troen på egen kompetanse. Den troen er viktig for mestring, og mestring kan gi en opplevelse av følelsesmessig mening. Denne meningen kan igjen gi opplevelse av sammenheng i tilværelsene og derfor være helsebringende for foreldrene (Bø, 2002).

2.2 Lover og føringer i norske barnehager

Formålet med barnehagen er ifølge barnehageloven §1 (2006) å «gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem». Ut fra dette kan vi si at det er hovedsakelig personalet i barnehagen sin oppgave å etablere og vedlikeholde samarbeidet med foreldrene. Foreldrene regnes som medansvarlige, men det er personalet som skal sitte på kompetansen og ta hensyn til foreldrenes kultur og ønsker i forhold til barnas beste. Barnehagen er en arena hvor det skal formidles verdier og

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

kultur, samtidig som det blir gitt rom for barnas egen kulturskaping. Barna skal oppleve glede og mestring som del av et sosialt og kulturelt fellesskap (Barnehageloven, 2006). For at personalet skal kunne gi rom for barnas egen kulturskaping må barnehagen legge vekt på å bli kjent med de ulike kulturene som blir representert i barnegruppen.

Siden barnehagen er en arena hvor det skal foregå læring og integrering, er det barnehagens ansvar å få nok kunnskap om de ulike kulturene foreldre- og barnegruppene representerer. Dette for å få god kommunikasjon og samspill med både barn og foreldre, som videre vil styrke foreldresamarbeidet. Å ta i bruk foreldrene for å anskaffe informasjon er en veldig god måte å starte dette samarbeidet med foreldrene. Det fører til at foreldrene får innflytelse og kan føle at de har noe å bidra med på stedet barna deres skal være opptil fem dager i uken (Kunnskapsdepartementet, 2006).

I Barnehageloven(2006) står det at barnehagen har et spesielt ansvar i møte med minoritetsspråklige foreldre, det å sørge for at foreldrene har mulighet til å forstå og bli forstått i barnehagen. Barnehagens personale har sammen med foreldrene et felles ansvar for barns trivsel og utvikling. Likevel er det mange innvandrere med barn i barnehagen som har opplevd frustrerende møter med fagfolk, hvor det enten mangler tilstrekkelig informasjon eller de gis inntrykk av at deres syn ellers barnets problem ikke blir tatt på alvor (Egeberg, 2007). Barnehagen skal representere et kompletterende miljø i forhold til hjemmet, og må derfor vise respekt for ulike familieforhold. Forståelse blir forklart som gjensidig respekt og anerkjennelse for hverandres ansvar og oppgaver i forhold til barnet, samarbeid innebærer regelmessig kontakt hvor det utveksles informasjon og begrunnelser (Kunnskapsdepartementet, 2006).

Det finnes forskjellige tilnærmingsmåter til mangfold enten man velger å være problem – eller ressursorientert, og begge forekommer nok rundt omkring i Norge. En ressursorientert tilnærming sørger for at mangfoldet kan være integrert i barnehagens pedagogikk, innhold og organisering. Personalet ser på mangfoldet som en ressurs, i motsetning til personalet i en barnehage hvor det er en problemorientert tilnærming, som ser på mangfoldet som et problem og årsaken til for eksempel dårlig språkutvikling Hvis barnehagen ikke tar utgangspunkt i foreldres og barns kulturelle og språklige bakgrunn i det pedagogiske hverdagsarbeidet, er dette en problemorientert tilnærming. Dette vil si at det er majoriteten som er det «normale» i barnehagen, og likestillingen vil ikke bli belyst gjennom dette (Gjervan et al., 2012).

Det er gitt ut 11 temahefter med tilknytning til barnehagens rammeplan, hvorav det ene er temaheftet om «*språklig og kulturelt mangfold*» av Gjervan (2006), som beskriver noen kjennetegn ved flerkulturelle barnehager. Ifølge heftet skal personalet i barnehagen se på mangfoldet i språk, kultur og religion blant foreldre, barn og personale i barnehagen som en normaltilstand. Dette skal bidra til å gjøre mangfoldet til en naturlig del av de hverdagslige rutinene i barnehagen. Barnehager med en flerkulturell pedagogisk teori og praksis ivaretar barnas rett til å være annerledes i fellesskapet, og tilrettelegging for barn med minoritetsbakgrunn blir organisert som en naturlig del av barnehagens ordinære virksomhet. I en slik barnehage vil alle være inkludert i barnehagens fellesskap, og kunstige barrierer som begrepene «vi» og «de» blir ikke benyttet. Barn, foreldre og personale med majoritets- og minoritetsbakgrunn vil alle være en del av det flerkulturelle fellesskapet i barnehagen (Gjervan et al., 2012).

Målet for barnehagene er ut ifra disse punktene å kunne forholde seg til et flerkulturelt mangfold og at det skal være integrert som en del av barnehagens virksomhet. Videre er det viktig å vite at det ikke finnes én fasit på hvordan en flerkulturell barnehage skal være, personalet i hver enkelt barnehage må ta utgangspunkt i sin barne- og foreldregruppe (Gjervan et al., 2012).

2.3 Innvandrereforeldre

De som før ble kalt innvandrerbefolkningen omtales nå som innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrereforeldre er personer som er født i Norge med to utenlandskfødte foreldre, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Personer med flyktningbakgrunn er personer som er født i utlandet og kommet til Norge av fluktgrunner. De har fått innvilget opphold i landet som overføringsflyktning, eller fått asyl eller opphold på humanitært grunnlag og bosatt i Norge. Familiegjenforente til disse personene blir også regnet som personer med flyktningbakgrunn (Dzamarija, 2010).

På Statistisk Sentralbyrå (2012) står det at per. 01.01.2012 er det 655 000 personer bosatt i Norge som enten har innvandret selv (547 000) eller er født i Norge med to innvandrereforeldre (108 000). Dette utgjør 13,1 prosent av befolkningen. I perioden 1990-2010 har det i alt innvandret 471 000 personer med statsborgerskap fra et land utenom Norden til Nor-

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

ge, og fått opphold her. Av disse var det 22 prosent som kom på grunnlag av flukt.

I 2008¹ gikk 22 200 barn med innvandrerbakgrunn i barnehager i Norge, disse barna har andre morsmål enn skandinaviske, samisk og engelsk. I utgangen av 2008 gikk det i alt 262 000 barn i barnehager i Norge, som utgjorde 73 prosent av alle barna i Norge. Innvandrerbarn og norskfødte barn med innvandrerforeldre fra land med annet morsmål enn svensk, dansk og engelsk i alderen 0-5 år utgjorde 57 prosent av alle innvandrerbarn og norskfødte barn med innvandrerforeldre i barnehagen.

Det er ganske mange innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre som ikke gikk i barnehagen i 2008. Men fra 1998 til 2008 har prosentandelen økt fra 5 prosent til 9 prosent, og dette er samtidig som barnehagedekning har økt. Barnehagen anses som en viktig integrerings- og språklæringsarena, og den er derfor et viktig satsingsområde i regjeringens handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Kommunene mottar tilskudd til tiltak som skal gå til språkstimulering for barn med innvandrerbakgrunn i førskolealder (Dzamarija, 2010).

I noen bydeler i Oslo hvor det er høye andeler innvandrere er det innført gratis kjerne-tid i barnehage på 20 timer per uke. Resultatene på dette viser at slike tilbud er et godt virkemiddel for å få flere barn med innvandrerbakgrunn inn i barnehagene (Aalanslid, 2008).

I rapporten «Må de være ute om vinteren? Oppfatninger om barnehager i fem etniske grupper i Oslo» (Djuve & Pettersen, 1998), var målet å øke kunnskapen om barnehagebruk og syn på norske barnehager blant fem ulike etniske foreldregrupper i Oslo. Foreldrenes tilbakemeldinger kan vise at for alle de fem etniske gruppene er det et flertall som er fornøyd med kvaliteten på barnehagetilbudet. Rapporten kunne samtidig vise til at tilfredsheten var lavere blant innvandrerforeldrene enn de etnisk norske foreldrene. Det uttrykkes også en utrygghet i at det er noen andre som skal passe barna deres, og at kommunikasjonen kan være vanskelig med barnehagen. En andel av innvandrerforeldrene ga også uttrykk for skepsis når det gjelder uteaktivitetene i barnehagen. På en annen side var de også veldig fornøyd med at barna lærte norsk i barnehagen. Hvordan kan personalet i barnehagen styrke tilliten og muligens fjerne

---

¹ Per. 01.01.2009 har SSB kommet med disse tallene:
Innvandrere 1-5 år: 8146. Norskfødte med innvandrerforeldre 1-5 år: 25 649
I alt: 33 795
Hentet fra http://www.ssb.no/emner/02/01/10/rapp_201012/rapp_201012.pdf

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

skepsisen foreldrene har til barnehagen? Ifølge Rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2006) har barnehagen et spesielt ansvar i møte med foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn, for at de skal ha mulighet til å forstå og gjøre seg forstått i barnehagen. Personalet må være bevisst og tydelige i yrkesrollen for at foreldrene skal bli møtt med respekt, lydhørhet og innsikt.

Söderström, Kittelsaa og Berg (2011) har tatt utgangspunkt i tjenesteapparatet i sin studie, men også brukt tidligere erfaringer fra prosjekter hvor familiene var deres hovedinformanter. Som sagt, brukte de tjenesteapparatet som informanter i denne studien, og det innebar blant annet intervju, samtaler og observasjon i forskjellige settinger hvor det forekommer kommunikasjon med minoritetsspråklige foreldre. Under et observert møte med en ansvarsgruppe, ønsket en mor å delta uten tolk. Mor kjente til alle deltakerne av møtet, og det var en følelse av avslappet atmosfære hvor alle kom til ordet. På tross av at mor hadde en grei forståelse av «hverdagsnorsk» ga hun etter møtet uttrykk for at det var vanskelig for henne å forstå alt som ble sagt, og at hun kanskje hadde fått mer ut av møtet med tolk tilstede (Söderström et al., 2011).

I et annet møte med en annen ansvarsgruppe, deltok en minoritetsspråklig far som var delaktig i samtalen som foregikk på norsk. En av deltakerne snakket fort og kikket aldri far i øynene, mer at hun stirret ut i luften. Hun «forventet» kanskje at siden far kunne behandle norsk såpass godt ville han også forstå faglige uttrykk, like godt som han forstod det hverdagslige språket og uttrykkene (Söderström et al., 2011). Dette er en av mange «fallgruvene» for minoritetsspråklige foreldre. Her kan de fort gi opp, føle seg mislykket og heller si seg enige i påstander de egentlig ikke fikk med seg. Her har personalet i barnehagen et ansvar med tanke på kommunikasjon med foreldre. Selv om dette kan gjelde etnisk norske foreldre, er det spesielt aktuelt for innvandrerforeldre. Som fagpersoner kan vi ikke forvente at foreldrene i alle tilfeller kan og forstår de samme faguttrykkene vi med vår type kompetanse bruker. Dette er det viktig å ta hensyn til i all kommunikasjon med innvandrerforeldre, men spesielt i møter der flere er tilstede (Söderström et al., 2011). Personer som ikke behersker majoritetens språk erfarer at de står i fare for å minske verdien, statusen og identiteten som kompetente og selvstendige mennesker (Eriksen & Sajjad, 2006). Når mennesker befinner seg i en slik posisjon kan det ofte få følger av følelsen av skam, sorg og frustrasjon (Magelssen, 2008).

Becher (2008) har i en artikkel om samarbeid med minoritetsforeldre og barn vist til et

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

intervju hun har hatt med barn/unge som ser tilbake på foreldrerollen slik de husker det fra barnehage/skole. I artikkelen presenteres litt av et intervju fra et barn som mente å ha erfart hvordan skolen bruker makten sin ved å være veldig norsk, som ved eksempelvis å ta med elevene på tur. Foreldrene til barnet ble beskrevet som svake på grunn av de manglende norskkunnskapene, samt det faktum at de var innvandrere. Barnet mente foreldrene kunne prøve å snakke med læreren, men at det ikke var mye de kunne gjøre.

Barn ser og hører det meste, de kan kjenne på situasjoner som kan være ubehagelige for foreldrene. I eksemplet over er det en gutt som forteller hvordan han følte at lærerne var ovenfor foreldrene. Det han sitter igjen med er en følelse av at foreldrene «tapte kampen» mot lærerne på grunn av språkbeherskelsen blant annet. Det enkelte barns og foreldrenes integritet skal respekteres, og barnehagen må vise respekt for ulike familieformer. Barnehagen må også være lydhør for foreldrenes ønsker og forventninger. Hvis barnet føler at pedagogisk leder utøver en viss makt ovenfor mor eller far, hvordan vil dette påvirke barnet? Vil barnet ta etter? Og hvordan vil dette videre utvikles for foreldrenes oppdragelse av barnet? Og styrker dette foreldrenes selvtillit når det kommer til å mestre? (Kunnskapsdepartementet, 2006).

I «Snakker vi om det samme? Minoritetsfamilier med funksjonshemmete barn i møte med tjenesteapparatet» (Söderström et al., 2011) kommer det frem et utsagn om at hovedproblemet i arbeid med familier med minoritetsbakgrunn handler om språket. Når det ble sett nærmere på hva språkproblemene dreide seg om, kom de frem til fem sentrale punkter. Første punkt er en utveksling av informasjon på en forståelig måte, noe som er spesielt viktig de første møtene med familiene. Punkt to handler om en etablering av et gjensidig samarbeid, mens punkt tre går på det å sette felles mål. Punkt fire omhandler forhandling, og fremhever behovet i tildeling av tjenester. Siste punkt handler om bruk av tolk, og det å kommunisere via en tredje person. Punktene har kommet frem i et perspektiv hvor samarbeidet dreier seg om minoritetsfamilier med barn med funksjonshemminger og tjenesteapparatet, men er like aktuelle for mennesker som jobber med innvandrerforeldre i barnehagen.

For å kunne styrke foreldrenes omsorgskompetanse og barnas oppvekstvilkår, må fagpersoner kunne reflektere over vilkårene rundt innvandringen og det å leve som en minoritet gir den enkeltes identitetsutvikling og selv vurdering (Skytte & Kjærum, 2008).

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Maglio (2011) kunne fortelle om en mors opplevelse en morgen i barnehagen:

En dag jeg var litt sent ute med å levere sønnen min i barnehagen og avdelingen hans var allerede dratt ut på tur. Da sa ”Læreren” til meg at nå har jeg vært her i et år og burde kunne reglene etter hvert. Jeg ble litt paff... men etterpå følte jeg meg mer ...opprørt og diskriminert, jeg følte meg fremmedgjort, og jeg klarte ikke å uttrykke meg. Jeg ble frustrert over at jeg ikke kunne forklare meg bedre, slik som jeg kunne ha gjort på mitt eget språk. Jeg tror nok at hun også ble noe frustrert over at jeg ikke forstod. Hun vet at jeg er utenlandsk og at jeg ikke kan språket godt, kunne hun ikke ha sagt det på en finere måte? (Maglio, 2011, s. 42).

I denne situasjonen forklarer mor om frustrasjonen over ikke å kunne beherske språket godt nok. «Læreren» bruker ikke tid til å la moren få sagt sitt og avfeier henne helt. Moren sitter igjen med en dårlig følelse etter situasjonen, hun beskriver det som at hun ble opprørt og følte seg diskriminert. Hverdagen i barnehagen er hektisk og inkluderer uforutsette hendelser, noe fagfolk lærer om og erfarer på høgskole.

Dette er ikke noe innvandrereldre nødvendigvis er kjent med, som må tas med i betraktninger i lignende situasjoner som beskrevet ovenfor. Egeberg (2007) sier at fagpersonen må vise respekt og gi foreldrene informasjon som er forståelig, for at foreldrene skal ha tillit og få følelsen av trygghet.

2.4 Kommunikasjon

For godt fungerende foreldresamarbeid er kommunikasjon en viktig faktor. Uten noen form for kommunikasjon, ei heller noe samarbeid. Hva er egentlig kommunikasjon? Når noen gir et budskap til en eller flere og budskapet blir oppfattet og forstått, er budskapet noe sender og mottaker har felles. Ordet kommunikasjon kommer fra det latinske ordet «communis», som betyr «felles» (Gjøsund & Huseby, 2003).

En definisjon av kommunikasjon kan være: «utveksling av menings- eller betydningsinnhold mellom individer og grupper ved hjelp av et felles system av symboler. Kommunikasjon kan være verbal eller ikke-verbal, og omfatter også kroppsuttrykk, såkalt kroppsspråk» (Kommunikasjon, u.å).

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

I kommunikasjon vil budskapet bli felles dersom personene som kommunisere har mottatt og forstått budskapet. For å oppnå god kommunikasjon i fellesskapet mellom foreldre og fagpersoner, trengs kunnskap om relasjonskompetanse. Relasjonskompetanse går ut på å forstå og samhandle med foreldrene, på en god og hensiktsmessig måte. Fagpersonen som har god relasjonskompetanse kommuniserer slik at budskapet gir mening for foreldrene, som ivaretar hensikten med samhandlingen, og som heller ikke krenker foreldrene. Kompetansekra-vene endrer seg underveis i kontakten med foreldrene. Først og fremst må fagpersonen være i stand til å skape kontakt, det vil si å kunne etablere en relasjon. Videre må fagpersonen kunne vedlikeholde denne relasjonen, for så å kunne avslutte profesjonelle relasjoner på en god måte. Det finnes også flere viktige sider i relasjonskompetanse; situasjonsforståelse, selvinnsikt, kulturell sensitivitet og en empatisk holdning, for å nevne noen (Røkenes, Hanssen, & Tolstad, 2006).

Når mennesker med ulike kulturer møtes og skal kommunisere, kan personene som kommuniserer fort merke at deres egen kommunikasjonskultur ikke er allment kjent og brukt. Blant annet språket, mimikken, toneleie og kroppsspråket kan være ulikt. Dette kan medføre mange misforståelser i prosessen. Kunnskap om forskjellige kommunikasjonskulturer kan være nyttig for personalet i barnehagen, i samarbeidet med innvandrereforeldre. Fagpersoner bør bruke tidligere erfaringer, og være bevisst sin egen kommunikasjonskultur. Det kan være så lite som å lære seg «hei» på morsmålet til foreldrene, eller bare passe på hvilke norske uttrykk og ord en bruker. Vi kan ikke forvente at alle skal kunne faguttrykkene som en selv kan. Personalet i barnehagen må være bevisste behovet for tid innvandrereforeldre kan ha for å sette seg inn i måten personalet kommuniserer på, og hvilke signaler som blir sendt ut i forskjellige situasjoner. I denne prosessen kan kanskje personalet bruke tiden til å lære om kulturen til foreldrene de skal samarbeide med (Gjøsund & Huseby, 2003).

Når to personer tilhører svært forskjellige kulturer, kan det være vanskelig å etablere relasjoner. Dette kan skyldes at det mangles kunnskap om hverandre, og at det kan være vanskelig å forstå de kulturelle kodene. Kulturelle koder er spesielle måter å kommunisere på, som vi tilegner oss gjennom oppveksten. Det er et system av mening som er felles for en kultur, kodene består av tegn og regler for hvordan tegnene skal brukes i forskjellige situasjoner (Røkenes et al., 2006).

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Røkenes et al., (2006) sier at det er svært nyttig å skaffe seg kunnskap om de ulike kulturene som blir representert i barnehagen. Det er kun kulturkunnskap en har opparbeidet seg da, og det vil ha begrenset verdi i møte med et menneske. Videre er det også viktig med kulturforståelse. Kulturforståelse vil i møter med enkeltindivider være til stor hjelp for å skape relasjoner til foreldrene. Når vi arbeider med mennesker, er ofte den andre personen inngangen til kulturforståelse. Hvis personalet i barnehagen jobber etter en slik tilnærming, tar de også hensyn til det som er unikt for den personen de samhandler med. Med en slik tilnærming kan personalet unngå å gjøre foreldrene til «offer» for kulturelle stereotypier. Å ha kulturforståelse innebærer at en har blant annet kunnskap om andre kulturer, kjennskap til teorier om kulturelle forskjeller og likheter, og bevissthet om din egen forforståelse og kultur.

Som fagfolk har væremåten, empati og anerkjennelse en betydning for å oppnå en god relasjon med foreldrene. Det er enkelte sider ved væremåten som vil være avgjørende for hvordan foreldrene vil vurdere fagfolk. Det kan være klesstilen, håndtrykket, sittestilling i møter, konsentrasjon og lytteevne, for å nevne noen. Det er av betydning at fagfolk er seg selv bevisst på slike forhold i kommunikasjonsprosessen med foreldre. Empati innebærer å kunne leve seg inn i en annens indre, subjektive opplevelser både innholdsmessig og affektivt. Dette innebærer innlevelse og innfølelse. Å være anerkjennende i kommunikasjonsprosessen kan kreve at fagfolk viser foreldrene aksept og bekreftelse på at det som formidles er sett, hørt og vurdert. Foreldrene skal kunne føle at fagfolkene tar deres problemer på alvor og viser forståelse ovenfor deres problemer. Det kan være anstrengende og utfordrende for fagfolk å være empatiske og anerkjennende. Det krever konsentrasjon og fokusering på den andres opplevelse av seg selv. Som fagperson skal man gjenspeile og ikke spørre så mye, fokuset kan fort gå over til neste spørsmål, og det er dermed lett å miste tråden og dialogen med foreldrene (Røkenes et al., 2006).

Kapittel 3 Metode

3.1 Introduksjon

I dette kapittelet skal jeg gå nærmere inn på metoden jeg har brukt gjennom dette prosjektet, nemlig kvalitativ forskningsmetode. Innenfor pedagogikken er et av målene når en forsker bruker kvalitativ forskningsmetode, å gi fylldige beskrivelser av kontekster, aktiviteter og deltakerens opplevelser (Gudmundsdóttir, 2011). Det kreves at forskeren bruker all sin oppmerksomhet på deltakerne når dataen blir samlet inn, det krever en viss nærhet mellom deltakeren og forskeren, og det krever at forskeren er reflektert over subjektive og objektive teorier. Gudmundsdóttir (2011) sier at forskeren selv er det viktigste verktøyet i et kvalitativt forskningsarbeid, og det er derfor veldig viktig å gjøre seg bevisst teorien. Teorien spiller en stor rolle gjennom hele forskningsprosessen, også før forskeren har begynt på arbeidet. Det er viktig at forskeren går inn i feltet med et åpent sinn. Forskeren skal ta tak i det deltakeren formidler, og ikke hva forskeren ved tidligere erfaringer selv har opplevd, som også blir kalt en induktiv tilnærming (Karlsdóttir & Moen, 2011).

Kvalitative metoder er en betegnelse som brukes om en familie av metoder som er gitt mye oppmerksomhet de siste 30-40 årene (Kleven, Tveit, & Hjordemaal). I en kvalitativ metode legges det vekt på nærhet og observasjoner av et fåtalls studieobjekter. En slik forskningsstrategi bygger på at den sosiale verden konstrueres gjennom individers handlinger, som betyr at sosiale fenomener er i kontinuerlig endring. Typisk i en kvalitativ forskningsstrategi er søken etter mening og formålsforklaringer (Ringdal, 2012). Kvalitative analyser har sin styrke når det gjelder helhetlig vurdering av enkeltkasus, men kan være mindre egnet til å sammenlikne ulike kasus. Det er vanskelig å gjennomføre kvalitative analyser på større datamengder. Metoden har sin største styrke i eksplorerende eller hypotesedannende undersøkelser. Ved utprøving er det ofte også behov for å benytte kvantitative metoder (Kleven et al., 2002). Det blir hevdet at forskeren er det viktigste «forskningsinstrumentet» i kvalitativ forskning, og at forskeren selv er avgjørende for kvaliteten på den ferdige studien (Gudmundsdóttir, 2011).

En kvantitativ forskningsstrategi er gjerne deduktiv, eller teoristyrt. Det blir stilt spørsmål som forskeren avleder hypoteser til, enten ut ifra ett eller flere teoretiske perspektiver. I en kvantitativ metode er forskeren gjerne fjernt fra de eller det som studeres. Spørre-

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

undersøkelser er den overlegent mest benyttede datainnsamlingsmetoden i samfunnsvitenskapene, men undersøkelser basert på store utvalg gjør nærhet umulig (Ringdal, 2012).

Forskeren har noen undersøkelsesspørsmål klare på forhånd, men må også være forberedt på at noen eller flere av disse må endres underveis i prosessen. I kvalitativ forskningsmetode er det tre ulike begreper som representerer et innhold som på samme tid sier noe om forskerens rolle og kvalitativ forskningsmetode. Dette er ontologi, epistemologi og aksiologi. Ontologi retter fokuset mot virkeligheten og hvordan den er, «det værende», dreier seg om hva som er og hva som kan bli kjent for mennesket. Epistemologi i kvalitativ forskningsmetode dreier seg om forholdet mellom forskeren og forskningsdeltakeren. I kvalitativ forskning er det et nært samarbeidsforhold mellom forskeren og de personene og settinger som arbeidet foregår med og i. Aksiologi betegner læren om verdier. Alle kvalitative studier er verdiladde, det er et fellestrekk de har. I en kvalitativ studie bør forskeren ha innsett at studien er påvirket av hennes subjektive, individuelle teori. Det er da viktig at forskeren klarer å legge frem for leseren de perspektiver og meninger hun har, slik at leseren selv kan se hvilken påvirkning forskeren kan ha hatt på arbeidet sitt (Postholm, 2010).

Kvalitativ forskningsmetode har flere forskjellige forskningstilnærminger, og i dette prosjektet har jeg brukt en fenomenologisk tilnærming. Jeg vil også gå litt nærmere inn på flere andre punkter i forhold til prosessen gjennom mitt kvalitative arbeid.

3.2 Forskningstilnærming

Ifølge Postholm (2010) beskriver fenomenologiske studier den meningen mennesker legger i en opplevelse knyttet til en bestemt erfaring av et fenomen. Innenfor fenomenologisk tilnærming kan en skille mellom et sosiologisk perspektiv og et psykologisk, individuelt perspektiv. Det sosiologiske perspektivet går ut på å forske på flere individer i en gruppe, og hvordan meninger blir utviklet i sosial interaksjon. Et psykologisk, individuelt perspektiv går ut på hvordan hvert enkeltindivid opplever et fenomen, men da også hvordan det samme fenomenet oppleves av flere enkeltindivider. Innenfor den psykologiske – fenomenologiske tilnærmingen er Clark Moustakas en representant av dette perspektivet, og en jeg støtter meg til. I følge Moustakas (1994) er hovedformålet med fenomenologisk forskning å forstå konkrete og meningsfulle relasjoner som er tilstede i en bestemt situasjon, i en spesifikk kontekst. Noe som er spesielt med fenomenologisk forskning er at det er en utforskning av en prosess som er avsluttet når forskeren starter sitt arbeid. Dette passer veldig bra til min studie, siden

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

jeg skal intervju foreldre om situasjoner som har skjedd og har blitt opplevd. Hensikten er å fange opp deltakerens perspektiv eller opplevelse av erfaringen eller fenomenet, i sin naturlige setting. Måten å få fatt i opplevelsene til deltakerne, i fenomenologisk forskningsmetode, er å intervju eller ha samtaler med dem (Postholm, 2010). Som nevnt over er forskeren det viktigste verktøy i kvalitativt arbeid, både faglige og personlige ressurser fra forskeren blir tatt i bruk. Selv om forskeren nærmer seg en tilnærming, er det viktig å være klar over at her finnes det ingen oppskrift, men at alle må finne egne tilnæringsmåter (Gudmundsdóttir, 2011).

3.3 Intervju

Det finnes ulike former for intervju. Det planlagte, formelle intervjuet er en strukturert form for intervju. Her stiller forskeren alle deltakerne samme spørsmål, i samme rekkefølge. Det er vanligvis lite rom for variasjon hvis forskeren bruker denne formen som strategi. Forskeren skal ikke avvike fra de planlagte spørsmålene. En annen form er gruppeintervjuer, hvor datainnsamlingen baserer seg på utspørring av flere individer. Disse kan være både formelle og uformelle. Videre vil jeg nevne det uplanlagte, halvformelle intervjuet, som er en form for åpent intervju. Denne strategien kan sees å være veldig lik deltakende observasjon. Her forsøker forskeren å forstå den komplekse atferden til det som studeres, uten noen forhåndskategoriseringer som kan bidra til begrensninger i studien. Jeg har valgt å bruke et halvplanlagt, formelt intervjuet. Et slikt intervju kan gi inntrykk av å være mer som en samtale mellom partene. Intervjuene kan gi svar og tanker som forskeren ikke har tenkt på, og som kan være viktig i forhold til forskningsspørsmålet. Gjennom intervjuet med en slik strategi er det avgjørende at forskeren behersker det å være fleksibel og takle eventuelle omveier i forhold til intervjuguiden. Men det er også viktig at forskeren på en ømfintlig måte klarer å styre samtalen tilbake, uten å overkjøre deltakerne (Postholm, 2010).

Jeg mener den fenomenologiske tilnærmingen var det rette for min hensikt av studien. Jeg fikk samtale med informantene personlig, og selv om jeg brukte intervjuguide fikk jeg mye informasjon, som kanskje ikke ville ha kommet opp i en annen situasjon. I ettertid tenker jeg at jeg kunne vært tryggere på meg selv i intervjusituasjonen. Jeg kunne vært litt mer frempå angående hjelpespørsmål, og utfordret deltakerne i større grad. På en annen side ville jeg muligens ha gjort dette bedre dersom jeg hadde mer erfaring som intervjuer. På tross av at dette var nytt for meg, følte jeg intervjuene gikk bra.

3.4 Utvalg

Valg av informanter er spesielt viktig i en kvalitativ studie. Antall informanter kan ikke være for stort, for både gjennomføring og bearbeiding av intervjuene er en tidkrevende prosess (Dalen, 2011). Sammen med veilederen min ble valg av antall informanter nøye vurdert og begrunnet, blant annet med tanke på tiden jeg hadde til rådighet. Vi kom frem til at fire informanter var gjennomførbart.

I utgangspunktet var planen to informanter fra to barnehager i samme by. Ettersom jeg hadde problemer med å få informanter i Sør-Trøndelag, jeg valgte å skifte fylke og reiste derfor til hjemfylket, Telemark. Tidspunktet for intervjuene ble planlagt og organisert med tanke på flybillettene mine, slik at jeg rakk alle intervjuene på en og samme tur til Telemark. Når jeg hadde prøveintervjuet, ble dette gjort med en etnisk norsk bekjent, med barn i barnehagen. Jeg fikk prøvd ut båndopptakeren, sett hvor lang tid det ville ta og hvordan jeg taklet situasjonen som intervjuer. I selve intervjusituasjonene fikk jeg nytte av prøveintervjuet, spesielt i forhold til å gi informantene tid og hvordan jeg oppførte meg ovenfor informantene. Siden prøveintervjuet ble gjort med en etnisk norsk mor, var det noe vanskelig å få en følelse av hva som eventuelt burde vært gjort annerledes i intervjuguiden eller om det var noen spørsmål som var uegnet.

I denne studien var innvandrerfamilier, med barn i barnehager de ønskelige informantene for meg. I Telemark tok jeg kontakt med en barnehage jeg kjente til, hvor jeg fikk tips til aktuelle barnehager. Jeg tok telefonkontakt i tillegg til å sende epost med informasjonsskrivet til foreldrene, som ble delt ut til foreldrene som var innenfor kriteriene jeg hadde opplyst om. Kort tid etter hadde jeg fått kontakt med fire ulike familier fra tre forskjellige barnehager, til studien min.

3.5 Intervjuguide

Som jeg nevnte tidligere så møter forskeren i en kvalitativ forskningsmetode feltet med en induktiv tilnærming. Det vil si at forskeren har forberedt en intervjuguide med noen føringer for intervjuet og forskningsspørsmål. Forskeren må også være bevisst at det kan skje endringer underveis. I intervjuguiden skal det være spørsmål som relaterer seg til problemstillingen forskeren har, og i tillegg hjelpespørsmål som kan bidra til at forskeren får svar på sitt

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

forskningsspørsmål. Intervjuguiden bør også være fleksibel, slik at det ikke vil være noe problem å endre rekkefølgen på spørsmålene (Postholm, 2010).

I min intervjuguide har jeg startet med noen få enkle bakgrunnsspørsmål for å bli bedre «kjent» med informanten, uten at jeg skal få informasjon som bryter med anonymiseringen. Intervjuguiden har tre hoveddeler; mening, innflytelse og støtte. Alle delene består av spørsmål som angår samarbeidet med personalet i barnehagen. Til hvert spørsmål hadde jeg hjelpespørsmål som kan bidra til mer utfyllende svar.

3.6 Etiske betraktninger

Kvalitativ forskning er som tidligere nevnt en forskningsmetode som ofte går ut på å tilnærme seg et forskningsfelt hvor forskeren møter deltakerne direkte. I denne prosessen kan forskeren møte på mange etiske utfordringer, som må tas hensyn til. Dette starter i det forskeren begynner med sitt arbeid. Jeg vil nå gå gjennom tre faser, før- under- og etter datainnsamlingen, og beskrive mine etiske betraktninger gjennom forskningsprosessen.

Før datainnsamlingen.

En forsker bør på forhånd av en søknad om adgang til forskningsfeltet, tenke over aktuelle etiske spørsmål (Postholm, 2010). Jeg har tatt opp et tema som kan være litt ømfintlig både for foreldre og barnehagen. Det var derfor viktig at jeg fikk tenkt ut hvordan jeg skal komme i kontakt med informantene uten at jeg «skremte» dem vekk med temaet mitt. Jeg bestemte meg for å ha vekt på det positive i informasjonen som ble sendt ut, men var åpen for at det negative kan komme frem og at dette måtte jeg forholde meg til. Jeg ga informasjon til både barnehagene og foreldrene at de ville være anonyme, ingen navn på personer, barnehager eller byer. Jeg ga også informasjon om utstyret jeg skulle bruke, en båndopptaker. Jeg skrev en samtykkeerklæring som foreldrene skulle skrive under på. Denne ville sikre foreldrene og meg om at de hadde lest informasjon om prosjektet, og gjort seg kjent med hva det dreide seg om. Den ville også forsikre foreldrene om at deltakelsen var frivillig, og at deltakeren kan trekke seg når som helst, uten å gi grunnlag for det. For å sikre dette sendte jeg intervjuguiden og en søknad til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), for godkjenning om at prosjektet mitt ville verne om personenes identitet. Jeg fikk etter noen ukers behandlingstid godkjent søknaden min og var da klar for å gjennomføre intervjuene.

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Under datainnsamlingen.

Når jeg kom på stedet hvor datainnsamlingen skulle finne sted tok jeg etter hvert opp hvilke rettigheter deltakerne har som informanter. Jeg forklarte formålet med erfaringene de informerte, og vi skrev sammen under på samtykkeerklæringen før datainnsamlingen startet.

Jeg forklarte også om båndopptakeren, hvordan jeg ville behandle materialet etter gjennomført intervju. Opptakene ville bli slettet så fort jeg var ferdig med oppgaven min. Etter at intervjuene var gjennomført og båndopptakeren var skrudd av, informerte jeg informantene om at de kunne få innsyn i studien min når den var ferdig. Jeg ba dem også ta kontakt med meg hvis det var noe som helst de lurte på i ettertid.

Etter datainnsamlingen.

Det var viktig for meg å forholde meg til det jeg hadde lovet til deltakerne, full anonymitet. Under transkriberingen og videre bearbeiding av datamaterialet har jeg brukt forskjellige koder på deltakerne. Jeg endte til slutt opp med betegnelsene familie1, familie2, familie3 og familie4 helt uavhengig av presentasjonen deres og rekkefølgen på når intervjuene fant sted.

Videre har det vært viktig for meg å beholde essensen fra samtalene, og jeg valgte derfor å bruke direkte sitater fra familiene. Familiene var fra forskjellige land, hadde vært i Norge i ulike antall år, kom hit av ulike grunner og hadde ulike ferdigheter når det gjaldt beherskelse av norskspråket. Alle deltakerne snakket norsk, og jeg vil også si at alle deltakerne snakket godt norsk. Jeg ville derfor beholde aksenten og ordene slik jeg hørte dem på opptaket.

3.7 Forskerrollen

Forskerens rolle og hvordan forskeren forholder seg til deltakerne, avhenger av hvilken tradisjon forskeren har som ståsted eller utgangspunkt. Som jeg nevnte i 3.1 så er det tre vesentlige begreper innenfor kvalitativ forskningsmetode. Ontologi og epistemologi kan deles inn i tre tradisjoner: den positivistiske, den fortolkende og den kritiske tradisjonen. Jeg støtter meg til den fortolkende tradisjonen hvor forskeren er opptatt av å forstå handlingene. Her tar forskeren en subjektiv rolle og konstruerer virkeligheten innenfor rammen av en sosial, histo-

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

risk og kulturell kontekst fremfor en avdekking av virkeligheten, som i den positivistiske tradisjonen² (Postholm, 2010).

3.8 Transkribering og analyse av data

Når intervjuene var gjennomførte gjenstod etterarbeidet med dem. Dette er en tidkrevende prosess som krever full oppmerksomhet og ikke minst nøyaktighet. Før jeg startet med analysen av datamaterialet hadde jeg valgt tre kategorier på grunnlag av de teoretiske rammene, mening, innflytelse og støtte.

Jeg startet med å transkribere intervjuene og satt igjen med mange sider med masse nyttig informasjon. Når jeg startet med analysen av datamaterialet jeg hadde fått gjennom transkriberingen, hadde jeg som tidligere sagt tre kategorier klare; mening, innflytelse og støtte.

Det finnes ingen fasit på hvordan analyseprosessen skal gjennomføres, men Dahlgren & Johansson (2009) har beskrevet syv ulike steg forskeren kan følge i analyseprosessen. Det starter med å gjøre seg godt kjent med datamaterialet, og slutter med å skille ut likheter og ulikheter i materialet som forskeren sitter igjen med helt mot slutten. Siden jeg allerede hadde gjort meg opp en mening med kategoriene på forhånd, måtte jeg gå skikkelig inn i materialet for å kunne plassere utsagn fra familiene sammen med de ulike kategoriene. Å ha kategorier på plass før analysen har startet, kan være en hindring for forskeren. Forskeren kan bli låst til kategorien, og dermed ikke se hvilke andre kategorier som kan dukke opp. Dette var jeg bevisst på i forkant, så etter jeg hadde plassert de relevante utsagnene inn i kategoriene, gikk jeg enda en gang over alt materialet mitt, og kom frem til en kategori til; kommunikasjon. Dette var noe som gikk igjen i intervjuene, og det var heller ikke noen stor overraskelse siden kommunikasjon er en viktig del av prosessen i samhandling med andre mennesker.

---

² Positivismen bygger på erfaringer, det som er sansbart. Forskeren er opptatt av å fange opp der som har eksistert, for å representere det på en objektiv måte (Postholm, 2010).

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Kapittel 4 Presentasjon og drøfting av datamaterialet

Fokuset i studien min har vært å få frem innvandrerforeldres stemmer, angående temet samarbeid i barnehagen. Målet har vært å høre foreldrenes opplevelse av å ha barn i norsk barnehage, og hvilke erfaringer foreldrene sitter inne med, både på godt og vondt. Forskningsspørsmålet vil i dette kapittelet diskuteres med studiens teoretiske ramme og datamaterialet som er samlet inn, nettopp foreldrenes stemmer. Forskningsspørsmålet mitt er som tidligere nevnt: *Hvordan opplever innvandrerforeldre samarbeidet med personalet i norske barnehager?*

I den teoretiske delen delte jeg opp i tre underkategorier: foreldresamarbeid, lover og føringer i norske barnehager og innvandrerforeldre. Ut i fra dette kom jeg videre frem til tre begreper som gikk igjen i teorien; mening, støtte og innflytelse. Disse tre begrepene ble også brukt som overskrifter i intervjuguiden min. Jeg vil derfor også bruke disse tre begrepene som kategorier i dette kapittelet, siden det er viktige begreper innenfor foreldresamarbeid. Jeg kom også frem til kategorien «kommunikasjon». Denne kom jeg frem til når jeg analyserte datamaterialet, og bestemte meg for at denne ble betydelig i presentasjonen min.

Først vil jeg presentere de forskjellige familiene, med litt informasjon om de ulike familiene. Dette vil jeg gjøre for at lesere skal få forståelse av ulike forutsetninger, som kan komme til syne i dette kapittelet.

4.1 Bakgrunn

Den familien jeg intervjuet først bestod av mor fra Latvia og far fra India, som har vært i Norge i 12 og 13 år. Begge kom som studenter og møttes på norskkurs, og har vært sammen siden. Begge er i jobb, samtidig som mor tar videreutdanning på bacheloren sin i sykepleie. De har en sønn som ble født i Norge og er på sitt fjerde år i barnehagen.

Neste familie kommer fra Etiopia og har vært i Norge i seks år. De kom som asylsøkere når datteren deres var 9 måneder gammel, og kom på grunn av dårlige levekår og krig i hjemlandet. Far er i jobb og mor går på skole. Datteren har gått i barnehagen siden hun var ett år gammel.

Tredje familie kommer fra Kurdistan, i Nord Irak. Far kom til Norge i 1997 og mor har vært i Norge i åtte år. Paret var gift, og mor kom på grunnlag av familieegjenforening.

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Begge barna deres er født i Norge. Far jobber i egen bedrift, og mor går på videregående skole og ønsker å studere videre når hun har fått studiekompetanse. Den eldste sønnen har gått i barnehagen i fire år og går på skolen nå. Den yngste sønnen har gått i barnehagen siden han var ett år.

Den fjerde og siste familien jeg intervjuet, kom mor og far fra Irak. Mor kom for 13 år siden med sin egen familie, på familiegjengenforening da faren hennes allerede hadde kommet til Norge på grunn av krig. Mor og far møttes i Norge, giftet seg og fødte begge barna sine i Norge. Far jobber og mor går på høyskolen på sitt siste år som førskolelærer. Datteren deres begynte i barnehagen når hun var tre år og går på skolen nå. Sønnen begynte når han var to år og går fremdeles i barnehagen. Denne familien har barna i en flerkulturell barnehage, hvor mor har fungert som tolk ved flere anledninger.

Videre i oppgaven bruker jeg betegnelsen familie1, familie2, familie3 og familie4, uavhengig av presentasjonen av bakgrunnen.

4.2 Mening

Aaron Antonovsky sier at mening dreier seg om i hvilken grad en syntes at livet gir mening følelsesmessig. Det er da noen av de problemene eller kravene som livet byr på, hvilke av disse er det verdt å gi sitt engasjement, bruke sin energi og forplikte seg til (Bø, 2002). Jeg vil tørre å påstå at de aller fleste foreldrene vil gi sitt engasjement, sin energi og forplikte seg fullt og holdent til barna sine.

På spørsmålet om hvordan familiene opplevde samarbeidet med barnehagen, svarte familiene dette:

Familie1: «ja, det er bra. Hvis det er noe vanskelig og noe bra, vi ordner opp imellom. Og det er bra». Familie2: «Ja, den barnehagen vi har er sånn flerkulturell barnehage, og før jeg hadde barna der, jeg var sånn tolk der. Så jeg kjenner barnehagen da, og de har en veldig god flerkulturell forståelse. De skjønner hvordan jeg tenker og sånn, så det er veldig bra».

Her kan vi se at begge familiene er fornøyde med samarbeidet i barnehagen. Familie2 legger vekt på at barnehagen er kjent for familien(2), og mener at barnehagen har en veldig god flerkulturell forståelse. Gjervan et al. (2012) sier at det ikke finnes ett svar på hva flerkul-

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

turell kompetanse innebærer, men at det går på barnehagens og personalets kunnskap og erfaring for å til enhver tid kunne tilrettelegge for god læring, mestring og utvikling for alle barna. Det er tydelig at familie2 opplever dette med personalet i barnehagen.

Familie4: «Jeg opplever mange møter og det er litt forskjellig med de voksne. Noen ganger det er nye, og det kan ta lang tid, det kan være vanskelig med språket, kulturen og sånn. Når jeg leverte ....(eldste sønnen) i barnehagen første gang var det veldig vanskelig. Jeg kunne ikke språket, jeg forstod ikke de, jeg kunne ikke høre hva han hadde gjort og hvordan han hadde hatt det. Det var veldig, veldig vanskelig for meg. Jeg leverte han og hentet han uten og prate med de voksne. Noen ganger de pratet til meg og jeg forstod ikke, så neste gang ville de ikke».

Denne situasjonen mener jeg beskriver usikkerhet hos personalet i denne barnehagen, og ikke minst for familien(4). Et samarbeid skal være tosidig, men det er personalets oppgave å opprettholde et samarbeid med foreldrene. I dette tilfellet må personalet gjøre alt for at familien(4) skal være trygg på å reise fra barna i barnehagen, og på denne måten er ikke det tilfelle. Istedenfor å trekke seg unna et forsøk i å kommunisere med familien(4), ville det kanskje være en mulighet å bytte strategi. Hvis man er villig og kreativ er det mange hjelpemidler som kan gi et stort utbytte i slike situasjoner, når mangel på språkkunnskaper er en hindring. Et eksempel er å bruke bilder. Ved å bruke bilder av barnet, et smilefjes, brødskiver, lekeapparater og andre aktiviteter kan personalet få frem hva barnet har gjort i løpet av dagen. Sammen med bildene kan personalet snakke med familien(4), og på den måten får kanskje familien(4) sakte men sikkert litt mere språkforståelse også. Men det aller viktigste er at familien(4) kan få følelsen av trygghet, og ikke minst mening. En følelse av at barnet har det bra i barnehagen, en følelse av at det er rett for barnet å være i barnehagen og en følelse av at de som foreldre har gjort det riktige for barnet deres. I Rammeplan (2006) står det at barnehagen har et spesielt ansvar i møte med minoritetsspråklige foreldre, nettopp det at foreldrene skal kunne forstå og bli forstått i barnehagen. Personalet må være bevisst og tydelig i egen yrkesrolle, og være trygge på sin egen kompetanse. Dette blant annet for å møte foreldre med respekt, lydhørhet og innsikt, som er avgjørende i møte med foreldre fra ulike kulturer.

Familie4: «... i hjemlandet mitt vi har ikke så mange navn på klær (...) men her er det forskjellige undertøy, gensere, ull, flis og sånt. Så jeg fikk dem til å si til meg hva de trenger for at de ikke fryser. Eller vise meg (...) Men vi må samarbeide om sånt, de må fortelle og vi

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

må ikke bli sint når de sier at barnet trenger det og det».

Her viser familie4 at de vet hvordan det kan gjøres, og at de fikk barnehagen til å vise og fortelle dem. Det viser at denne familien(4) var villig til å få innført et bedre samarbeid med personalet.

Når jeg spør familiene om barnet har morsmålsassistent i barnehagen, og hvilken betydning det har for samarbeidet, får jeg disse svarene:

Familie1, familie2 og familie4 svarer at barna har morsmålsassistent i barnehagen, mens familie3 svarer at barnet ikke har morsmålsassistent. Om morsmålsassistenten har hatt betydning for samarbeidet svarer familie1: «Nei, hun har ikke det. Vi prater ikke mye med henne». Kunne det i dette tilfellet vært greit om foreldrene fikk pratet med morsmålsassistenten ved noen anledninger? Dette kunne vært med på å styrke samarbeidet foreldrene har med barnehagen.

Familie2: «Ja, veldig stor. De barna mine får noe på morsmål, de hører på eventyr på arabisk, sanger og sånn, og de forteller meg. Det er veldig viktig, det styrker deres identitet». I motsetning til familie1, så prater denne familien(2) mye med morsmålsassistenten, og de forteller meg også hvor viktig jobben hennes er for barna deres. Det kan virke som om denne familien(2) er veldig fornøyd med arbeidet som morsmålsassistenten gjør.

Familie4: «...ehh..jo men når han eldste hadde morsmål jeg var på skole. Jeg kunne nesten ikke norsk, så det var nesten jeg ikke visste han hadde det engang (...) jeg sa noen ganger at han ikke trenger morsmål. Jeg vet ikke hva han lærer. Og de timene han sitter inne ved siden av henne, og de andre er ute. Han klarer ikke lære når de andre er ute å leker. Men i år og i fjor, har han yngste sønnen hatt en annen morsmålslærer, og hun virker veldig flink. Han forteller hva de gjør, og han prater masse om henne. Denne treffer jeg. Men hun som lærte .... (eldste sønnen) visste jeg nesten ikke hva hette en gang. Men hun nå prater jeg med og vi kan prate om hva han trenger å lære og sånn».

I dette tilfelle forteller familien(4) om to veldig ulike opplevelser av to morsmålsassistenter. I første situasjon får de ikke noe mening av at sønnen skal ha morsmålsassistent, og gir ikke uttrykk for at det er noen som gir dem grunn til å føle det heller. Hvorvidt det ble etter-

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

lyst litt mere forklaring fikk jeg ikke frem av intervjuet. På en annen side, så uttrykket de at sønnen ikke trengte morsmåslærer, og da er det pedagogisk leder sin oppgave å tydeliggjøre viktigheten av at barnet kan morsmålet sitt skikkelig, for å gjøre det lettere for barnet å utvikle det norske språket. På bakgrunn av de ulike opplevelsene familiene har med morsmålsassistent, mener jeg det virker som tryggheten til arbeidet som blir gjort i barnehagen øker når morsmålsassistenten samarbeider med foreldrene.

4.3 Støtte(forståelse)

Ifølge Antonovsky dreier forståelighet seg om hvilken grad man opplever indre og ytre stimuli som kognitivt forståelig, og hvorvidt informasjonen er ordnet, konsistent, strukturert og klar, fremfor kaotisk, tilfeldig og uforklarlig (Antonovsky, 1988).

På spørsmål om hvordan familiene opplevde at kulturen deres ble møtt og respektert i barnehagen, svarte de slik:

Familie1: «På en måte det er jo bra. De ser også kulturen og flagget er oppe. Og noen ganger de leker med kort, og trekker. Så «reiser» de på turer og besøker kulturer og lærer hva de spiser der og de lærer å kjenne kulturen din og sånn. Og det er jo kjempebra». Familie2: «det er jo en fordel å ha den barnehagen som er flerkulturell. Jeg føler at de har en spesiell forståelse, og møter oss med respekt». Familie4: «Ja, det føler jeg. Selv om vi har ikke pratet mye om kultur, men de kan vise når de jobber eller når vi møter de. Så kan de lære, men jeg syntes ikke vi kan prate for mye kultur. Men jeg syntes de respekterer den kulturen som jeg har fordi når vi feirer Id, de fulgte hele tiden med, og lagde en liten fest for ungene og da kan de andre barna forstå».

De tre familiene her forteller at de er fornøyde med hvordan kulturen deres blir møtt i barnehagen, og har følelsen av respekt fra personalet. Familie4 gir i tillegg også uttrykk at de ikke ønsker for mye fokus på kulturen i barnehagen. Familie2 legger igjen vekt på at barnehagen er flerkulturell, og derfor har en spesiell forståelse for kulturforskjeller. Familie1 forteller om en lek som foregår i barnehagen, og syntes det viser at personalet jobber slik at de andre barna i barnehagen kan forstå og ikke minst fortelle om sin kultur og hjemland.

Gjervan et. al (2012) sier at barnehager som har mangfold av språk, kulturer og religioner ofte blir sett på som flerkulturelle barnehager. Det gir kun en beskrivelse på tilstedevæ-

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

relsen av det flerkulturelle mangfoldet, men ikke utfordringene denne typen barnehagen møter. På basis av den beskrivelsen familie2 gir meg av barnehagens flerkulturelle mangfold og personalets forståelse, mener jeg at det kan virke som denne barnehagen har møtt utfordringene for å skape en flerkulturell barnehage på en god måte. I de representerte barnehagene foregår det samarbeid med hjemmene, og barna blir gitt mulighet til å få formidlet sin kultur. Det står i barnehageloven (2006) at barnehagen skal samarbeide med barnas hjem i nær forståelse. Barnehagen skal også formidle verdier og kultur, og gi rom for barns egen kulturskaping.

Jeg spurte familiene om hvordan de blir møtt som foreldre i barnehagen. Familie2 svarte: «Ja, jeg føler jeg blir møtt med sånn respekt og jeg blir hørt. Har jeg noen tanker om ungene mine, så blir jeg hørt. Det er veldig fint». Familie3 svarer: «Jeg føler vi blir tatt på alvor (...) Vi forventer jo at når vi henter så får vi en rapport, en lang rapport, i alle fall noe han har gjort bra eller noe han har gjort dårlig (...) Føler ikke de er noe annerledes mot oss, enn mot andre (...) Men jeg har fortsatt den følelsen inni meg, jeg er jo evig takknemlig at vi fikk den plassen. Så jeg føler ikke at jeg kan stille noen særlige krav. Sånn som andre, norske, familier kan gjøre».

Både familie2 og familie3 føler at de blir møtt med respekt og tatt på alvor. Familie3 føler at de ikke kan kreve ulike ting fra personalet, som en «rapport» når de henter barnet, fordi de tenker at de var heldige som hadde fått barnehageplass. Familien(3) sier også at de ikke føler at personalet er annerledes mot dem, enn de andre foreldrene. Samtidig de sier at de andre norske familiene kan stille krav de selv ikke kan stille barnehagen. Dette kan være vanskelige situasjoner for både foreldrene og personalet. Når foreldrene ikke uttrykker noen form for misnøye eller ønsker, kan det oppstå misforståelser. Det kan nok være ganske lett for personalet å ta dette som et tegn på at foreldrene er fornøyde, og kanskje glemme litt de «stille» foreldrene som ikke ser ut til å stille særlige krav til personalet. Hvis personalet hadde vært litt mer imøtekomende og ytret ønsker om både ris og ros, ville dette kunne tenkes å resultere i at foreldrene føler rettigheten til å ytre sine tanker, uansett hvilke forutsetninger de har. Det er personalet sin oppgave å gi foreldrene tryggheten og følelsen av å kunne uttrykke seg, uansett hvilken situasjon foreldrene er i. Foreldrene skal kunne få bidra til barnets hverdag ved blant annet å kunne «kreve» noe fra personalet (Befring & Tangen, 2008).

På spørsmålet om familiene syntes det var noe som var utfordrende i samarbeidet med personalet, svarte familie1: «Nei, det er det ikke. Uansett jeg sier ifra (...) jeg kan ikke holde

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

det inni meg. Jeg må snakke (...) jeg må si ifra. Og de sier det er bra jeg sier ifra. Jeg kan ikke holde inni meg, må si ifra».

Her kan vi se at familien(1) er trygg på å si ifra hvis det var noe de ville ta opp med personalet. Familien(1) forteller også deres inntrykk av at personalet mener det er verdifullt for dem med tilbakemeldingene familien gir. Familien får støtte fra personalet i den handlingen de utfører, noe som videre kan gi foreldrene bekreftelse på at det de gjør er viktig for barnet deres. Foreldre har behov for opplevelsen og følelsen av å ha en slags påvirkning i barnets situasjon i barnehagen, og bør da også få oppleve det gjennom personalet (Bø, 2002).

4.4 Innflytelse

Foreldre har behov og bør få opplevelsen og følelsen av å ha innflytelse over sin egen og barnets situasjon. Uforutsigbare eller ukontrollerte hendelser, blir opplevd som langt mer belastende for en person enn kontrollerbare hendelser. Ifølge Bø (2002) kan det virke som vissheten om at en person kan gjøre noe, er tilstrekkelig for å redusere opplevelsen av stress (Bø, 2002).

Jeg spurte foreldrene hva de var opptatt av i forhold til oppdragelsen og læringen i barnehagen. Familie2 svarer: «Egentlig det er språk, norsk. Jeg syntes det er veldig viktig at de lærer det. Også lek. Når hun først begynte i barnehagen, hun hadde ikke kontakt med andre barn, så hun måtte få lært dette. Så jeg forventer at de observerer og hjelper til med det. Vi hadde veldig gode samtaler om det i barnehagen da». Familie3 svarer: «I forhold til læring da, det at han hadde lært å telle til 30 uten at jeg hadde lært ham (...) det var nok i barnehagen han hadde lært det ja. Så det er bra, for når han kommer på skolen kommer det ordentlig ting (...) når han kommer ut av barnehagen, da skal han møte alle typer forskjellige folk (...) også uttrykke følelser, «jeg er sinna» for eksempel, det vet jeg de har jobbet mye med i barnehagen. Sette ord på følelsen. Klare å si nei, hvis det er noe han ikke vil».

Både familie2 og familie3 gir uttrykk for at språk og skolestart er viktig i forhold til læring. Men det som stod sterkest var sosial læring, lek og samhandling med andre. Jeg får inntrykk av at familie3 mener barnehagen forberedte barnet godt til skolelivet hvor de «ordentlige» tingene blir aktuelle, som jeg tolker som lesing, skriving, regning og så videre. Familien(3) er opptatt av at barna deres skal ha noen å leke med, utvikle følelsesspekteret, kunne sette ord på følelsene sine og kunne si «nei» til noe de ikke vil være en del av. Sann som jeg

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

forstår ut i fra datamaterialet, så er de også fornøyde med det som foregår i barnehagen i forhold til denne delen av opplæringen. Familie2 forteller at de hadde hatt gode samtaler med barnehagen når datteren begynte, hvor familien fikk frem sine forventninger til barnehagen. Får foreldre opplevelsen av innflytelse kan det videreføre tro på sin egen kompetanse. Troen er viktig for mestring, og mestring kan gi en opplevelse av følelsesmessig mening. Mening kan gi en opplevelse av sammenheng i tilværelsene og kan være helsebringende for foreldrene (Bø, 2000).

4.5 Kommunikasjon

Jeg spurte familiene om de kunne huske noen utfordringer i første møtet med barnehagene. Familie4: «Jeg opplevde mange ting som var litt vanskelig på grunn av språket. Det hindret veldig mye. Det kan være vanskelig å forstå, når en ikke skjønner noe». Familien(4) forteller spesielt om en ansatt i barnehagen: «Det er en voksen, når jeg treffer henne, jeg føler meg redd (...) Noen ganger hun er helt normal og sier «hei og hade», noen ganger når jeg sier «hei», hun svarer ikke. Jeg forstår ikke når jeg kan si «hei og hade», jeg føler det er veldig viktig for barna, eller foreldrene å være sammen med voksne».

Denne situasjonen som familie4 beskriver kan være en veldig uheldig misforståelse av kommunikasjonsmønsteret til denne ansatte, familiens(4) tolkning av henne, den ansattes selvinnsikt på sitt kroppsspråk eller hennes kunnskap om familiens(4) kultur. Det er vanskelig å si noe som om dette, men det som er sikkert er at familien(4) føler ubehag i situasjonene som oppstår med den ansatte i barnehagen. Fagfolk skal være seg bevisste sine handlinger i kommunikasjon med foreldre og barn. Kroppsspråk er også en stor del av kommunikasjonen, og sammen med det verbale språket og den kulturen en har vokst opp med, blir et budskap overført til andre (Røkenes et. al, 2006). I situasjonen forklart over vet vi allerede at det er to forskjellige kulturer det er snakk om, og at kunnskapen i forhold til norsk antas å være i den ansattes favør. Røkenes et. al (2006) skriver om relasjonskompetanse og fagfolks kriterier og krav for å ha god relasjonskompetanse. Kompetansen går ut på å forstå og samhandle med foreldrene på en god og hensiktsmessig måte. En fagperson med relasjonskompetanse kommuniserer slik at budskapet gir mening for foreldrene, som ivaretar hensikten med samhandlingen, og som heller ikke krenker foreldrene.

Jeg avsluttet med å spørre familie4 om det var noe de ønsket å legge til eller si noe mer om, og da svarte familien(4): «egentlig burde voksne i barnehagen følge litt mere med de

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

foreldrene som ikke kan så godt norsk, forklare bedre». Videre ytret familien(4) et ønske om at etnisk norske foreldre måtte vise litt mere aksept: «De må kunne respektere at folk har forskjellige språk». Familie2 svarte dette når jeg spurte om det var noe de ønsket å legge til: «Egentlig jeg ønsker at det er flere voksne i barnehagen som er flerkulturelle. Det er viktig å bli kjent med flere kulturer. Jeg ser jo her i Norge, det blir flere kulturer. Så litt mere flerkulturelt blant de voksne i barnehagene».

I forhold til familie4 så ønsket de at personalet i barnehagen var mere oppmerksomme på foreldre med flerkulturell bakgrunn. Dette har nok mye med de opplevelsene familien(4) har fortalt om tidligere. Familien(4) har reflektert over situasjonen de var gjennom fra eldste sønnen begynte i barnehagen til den yngste sønnen begynte, i forhold til hvordan de opplevde de vidt forskjellige situasjonene. Hvordan kan dette gjøres? Hva om rekrutteringen til barnehagelærerutdanningen også la mer vekt på flerkulturelt mangfold? Ville det trekke flere søkere og resultere i et større mangfold på utdanningen? Familie2 ønsket et større flerkulturelt mangfold av de ansatte i barnehagen, kan det være med på å rette oppmerksomheten mot innvandrerforeldre og eventuelle problemer de måtte møte?

4.6 Oppsummering

De fire familiene som jeg intervjuet, var fire veldig ulike familier. De hadde barna i ulike barnehager, kom fra ulike land og på ulike grunnlag. Det er også forskjell på hvor lenge de har vært i Norge. Noen av familiene har født barna i Norge, mens andre hadde barna med seg som asylsøker fra et annet land. Noen jobbet og noen gikk på videregående skole, andre på høyskole eller universitet.

Familiene representerte tre ulike barnehager, det vil si at to av familiene hadde barn i samme barnehage. Av disse tre barnehagene er det også klare ulikheter. Det er beskrevet fra en familie om en barnehage som viste god kulturforståelse, og familien kalte barnehagen for en flerkulturell barnehage. Ingen av de andre barnehagene ble presentert på denne måten av familiene, men familiene syntes at kulturen deres ble møtt og respektert.

Alle fire familiene ga uttrykk for at samarbeidet med personalet i barnehagene var bra, og det var heller ingen av dem som hadde noen ønsker i forhold til endring av samarbeidet med personalet. Dette på tross av at den ene familien kunne beskrive to veldig ulike opplevelser av oppstarten til de to sønnene deres. Når den eldste sønnen begynte i barnehagen snakket

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

ikke familien norsk, de følte en mangel på forståelse for hva som foregikk i barnehagen, og mangel på informasjon og støtte. Når den yngste sønnen deres startet i barnehagen hadde familien lært seg norsk, de var innforstått med rutiner og lignende i barnehagen, og familien følte at personalet ga mer av seg selv i møte med dem.

Kapittel 5 Avslutning

Innvandringen til Norge har økt masse de siste årene, og det flerkulturelle mangfoldet øker deretter. Barnehagene merker også dette, ved å få et rikt, flerkulturelt mangfold. Dette kan by på utfordringer for personalet i barnehagen, blant annet innenfor foreldresamarbeidet. Foreldresamarbeid i seg selv kan være en utfordring for ansatte i barnehagen, det kreves blant annet kunnskap om kommunikasjon og relasjonskompetanse. De ansatte skal samhandle med mange ulike foreldre, som innebærer ulike kulturer, språk og religioner. Foreldre, uavhengig om de er etnisk norske eller har innvandret til Norge, skal kunne føle seg trygge i samarbeidet med personalet (Kunnskapsdepartementet, 2006). Gjennom intervjuene jeg gjennomførte med informantene kom jeg frem til disse funnene:

Det virker som om familiene generelt er veldig fornøyde med samarbeidet som foregikk i barnehagene. Det kommer frem at det er ikke helt knirkefritt i starten for alle, men dette løsner etter hvert som språkforståelsen øker og familiene føler større tilknytning til personalet. En kan se at det er forskjell på forutsetningene til familiene. Det er to familier som har vært i Norge ganske lenge. Ingen av de to familiene uttrykker store kommunikasjonsvansker med personalet. Den ene familien hadde vært i Norge ganske kort tid når eldste sønnen startet i barnehagen, og forteller om kommunikasjonsvanskene de opplevde når sønnen startet i barnehagen. Dette påvirket deres tanker om aktuelle saker knyttet til barnehagehverdagen, for eksempel dette med morsmålsassistent. Samtidig hadde familien en helt annen opplevelse når yngste sønnen startet. Da hadde familien lært seg norsk, gjort seg kjent med barnehagen og forstått barnehagens hensikt for barnet. Familien ga også uttrykk for at det var gjensidig, barnehagen forstod også familien. Barnehagen må ha regelmessig kontakt med foreldrene hvor det utveksles informasjon og begrunnelser på det som foregår i barnehagen. Dette for at foreldrene kan få forståelse og føle mening med at barnet deres er i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2006).

Det er ulike barnehager som er representert gjennom familiene. Det er spesielt en familie som legger stor vekt på at barnehagen er flerkulturell, og at dette har mye å si for familiens opplevelse. På en annen side vil jeg ikke si at det virker som om de andre familiene har dårlige erfaringer, selv om de ikke legger vekt på det flerkulturelle i barnehagene. Det er en familie som forteller om noen uheldige opplevelser med en voksen ifra personalet, og det er mulig at denne personen ikke er seg selv bevisst sine holdninger. En slik teori vil uansett bare

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

være synsing, men som tidligere sagt er det personalets ansvar å etablere og vedlikeholde et godt samarbeid med foreldrene i barnehagen (Befring & Tangen, 2008).

Det kommer ikke frem i svarene fra familiene at det er noen store utfordringer i samarbeidet med barnehagene. Det er noen som uttrykker enkelte tilfeller og situasjoner i samhandling med personalet, som kanskje kan tyde på litt usikkerhet eller misnøye fra familien. Men alle sier de er fornøyde, og har heller ikke noen ønsker til forandringer. Dette kan være tilfeldig, at jeg faktisk har fått prate med fire familier som er fornøyde. Eller kan det være at familiene ikke vil uttrykke fullt ut at det er noe som mangler i forhold til foreldresamarbeidet? Kan det være at de svarer det de tror jeg ønsker å høre? Egeberg (2007) viser til en undersøkelse, hvor mange innvandrereldre som har opplevd frustrerende møter i barnehagen. Dette er på grunn av mangel på tilstrekkelig informasjon eller de gis inntrykk av at deres syn eller barnets problem ikke blir tatt på alvor

Familiene ga inntrykk om at kulturen deres ble møtt og respektert av personalet i barnehagen. Jeg fikk ikke noe klart svar om foreldrene ble brukt som ressurs i forhold til dette. Men en familie kunne fortelle at barnet kom hjem og hadde ulike spørsmål om kulturen og morsmålet, for at hun kunne bruke det i lek som foregikk i barnehagen. Å bruke foreldrene som ressurs kan gi en styrke av rollen som oppdragere. Det kan gi foreldrene en følelse av verdi i forhold til noe som er deres, nettopp deres kultur bestående av verdier, regler og normer blant annet (Nilsen & Vogt, 2008).

I en kvalitativ studie vil forskeren ha et nært samarbeid med deltakerne (Postholm, 2010), til forskjell fra en kvantitativ studie hvor forskeren er fjernt fra det eller de som undersøkes, og spørreundersøkelse er den vanligste måten (Ringdal, 2012). Ville familiene svart annerledes hvis dette var en kvantitativ studie, og en spørreundersøkelse var det de måtte forholde seg til?

Noen av familiene hadde tanker om hva som kunne gjøres i barnehagen, for å styrke innvandrereldres mestring i oppstarten. Et forslag var å få et mer flerkulturelt mangfold også blant personalet i barnehagen. Andelen av barn med flerkulturell bakgrunn i barnehagen stiger (Dzamarija, 2010). Det kunne kanskje også vært en fordel både for barn og foreldre, at antall personer med flerkulturell bakgrunn blant personalet også steg? Det ville kanskje også vært til fordel for det øvrige personalet i barnehagen? Den ene familien ytret et ønske om at

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

personalet skulle være litt mere observant i møtet med innvandrereldre, følge dem opp litt ekstra i starten. Kan et mangfold av kulturer blant personalet være en løsning på det? Det er de ansattes kompetanse, holdninger og erfaringer som gjør at de kan mestre flerkulturelle situasjoner. En måte å få slik kompetanse er kanskje å øke det kulturelle mangfoldet blant personalet i barnehagen (Gjervan et al., 2012).

For å forsøke å svare på forskningsspørsmålet mitt, gjentar jeg dette; **«Hvordan opplever innvandrereldre samarbeidet med personalet i norske barnehager?»**

Ut ifra intervjuene jeg har hatt med disse fire familiene, vil jeg konkludere med at foreldrene opplever et godt samarbeid med personalet. Noen språkproblemer i oppstartsfasene var det, men foreldrene jeg intervjuet virket generelt fornøyde med barnehagene barna deres gikk i.

Det må tas i betraktning at dette er en kvalitativ studie, hvor informantene er få og på et lite geografisk område, denne studien vil ikke kunne gi noe svar for innvandrereldre generelt i Norge. Kan det være starten på en studie som kan videreføres til andre interesserte og kanskje utvikles og utføres med et mye større omfang av informanter? Kan det bevises at i barnehager hvor det er kulturelt mangfold blant personalet, også er bedre på kommunikasjonskompetanse på tvers av kulturer, enn i barnehager som ikke har det kulturelle mangfoldet? Og hva må gjøres videre hvis det blir bevist? Det hadde vært spennende å få svar på.

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Litteraturliste

- Aalanslid, V. (2008). *Innvandrerers demografi og levekår i Groruddalen og Søndre Nordstrand*. (Vol. 2009/22). Hentet fra http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_200922/rapp_200922.pdf
- Barnehageloven. (2006). Lov om barnehager. Hentet fra <http://www.lovdata.no/all/hl-20050617-064.html>
- Becher, A. A. (2008). Å sette ~~normalitet~~ på prøve i arbeid med minoritetsforeldre og barn. *Tidsskriftet FoU i praksis*, 2(2), 25–42. Hentet fra <http://tapir.pdc.no/pdf/FOU/2008/2008-02-3.pdf>
- Befring, E., & Tangen, R. (2008). *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen akademisk forlag
- Bø, I. (2000). *Barnet og de andre : nettverk som pedagogisk og sosial ressurs*. Oslo: Universitetsforlaget
- Bø, I. (2002). *Foreldre og fagfolk : foreldrenes og samarbeidets vilkår*. Oslo: Universitetsforlaget
- Dahlgren, L.O. & Johansson, K. (2006). Fenomenografi. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handbok i kvalitativ analys* (122-134). Stockholm: Liber AB
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode*. Oslo: Universitetsforlaget
- Djuve, A. B. & Pettersen, H. C. (1998). *Må de være ute om vinteren?: oppfatninger om barnehager i fem etniske grupper i Oslo* (Vol. 262). Oslo: Fafo.
- Dzamarija, M. T. Barn og unge med innvandrerforeldre -demografi, utdanning, inntekt og arbeidsmarked. (Vol. 2010/12) Hentet fra http://www.ssb.no/emner/02/01/10/rapp_201012/rapp_201012.pdf

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Egeberg, E. (2007). *Minoritetsspråklige med særskilte behov: en bok om utredningsarbeid*. Oslo: Cappelen akademisk forlag

Eriksen, T. H., & Sajjad, T. A. (2006). *Kulturforskjeller i praksis : perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal akademisk forlag

Gjervan, M. (Red.). (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. (Oslo): Kunnskapsdepartementet.

Gjervan, M., Andersen, C. E. & Bleka, M. (2012). *Se mangfold! : perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. (Oslo): Cappelen Damm akademisk forlag

Gjøsund, P. & Huseby, R. (2003). *To eller flere.. basiskunnskaper i gruppepsykologi*. Oslo: Damm

Gudmundsdóttir, S. (2011). Den kvalitative forskningsprosessen. I R. Karlsdóttir (Red.), *Sentrale aspekter ved kvalitativ forskning* (15-32). Trondheim: Tapir akademisk

Haugen, R. (2006). *Barn og unges læringsmiljø*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Hautamäki, A. (1983). Tidlig stimulering av barn: Internationella strömningar. *Nordisk psykologi* 35(4), 307-319. Hentet fra <https://tuhat.halvi.helsinki.fi/portal/sv/publications/tidig-stimulering-a%280d76c9f9-3236-4ccb-a9dc-559b80326167%29.html>

Kleven, T. A., Tveit, K. & Hjordemaal, F. (2002). *Innføring i pedagogisk forskningsmetode*. Oslo: Unipub

Kommunikasjon (u.å.). *Store Norske leksikon*. Hentet 02.06.13 <http://snl.no/kommunikasjon>

Kunnskapsdepartementet. (2006). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. (Oslo): Kunnskapsdepartementet

Magelssen, R. (2008). *Kultursensitivitet: om å finne likhetene i forskjellene*. Oslo: Akribe

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Maglio, D. (2011). *Å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen.*

(Mastergradsavhandling, Universitetet i Stavanger). D. Maglio, Stavanger.

Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks, Calif.: Sage.

Nilsen, V. & Vogt, A. (2008). Samarbeid om behandling eller tiltak. I R. Haugen (Red.), *Barn og unges læringsmiljø 3 - med vekt på sosiale og emosjonelle vansker* (272-305).

Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kausstudier*. Oslo: Universitetsforlaget

Ringdal, K. (2012). *Enhet og mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget

Røkenes, O. H., Hanssen, P. H. & Tolstad, O. (2006). *Bære eller briste: kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget

Skytte, M. & Kjærum, H. (2008). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk forlag

Statistisk Sentralbyrå. (2012). Innvandring og innvandrere. Hentet fra <http://www.ssb.no/innvandring/>

Söderström, S., Kittelsaa, A. M., & Berg, B. (2011). *Snakker vi om det samme?: minoritetsfamilier med funksjonshemmete barn i møte med tjenesteapparatet*. Trondheim: NTNU, Samfunnsforskning, Avdeling mangfold og inkludering.

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Vedlegg 1: Informasjonsskriv til foreldre

Til foreldre

Hei! Mitt navn er Anne Dyrbeck. Jeg studerer spesialpedagogikk og er på mitt siste år, som er på NTNU Dragvoll. Jeg skal skrive en oppgave om foreldre med en annen språklig/kulturell bakgrunn enn norsk og deres opplevelse av samarbeidet med personalet i barnehagen. Daglig ansvarlig ved pedagogisk institutt er Hans Petter Ulleberg. Arve Gunnestad er dosent ved Dronning Mauds Minne Høgskole og er min veileder gjennom denne oppgaven.

I den anledning håper jeg å kunne få et intervju med deg. Intervjuet vil vare i 30 – 45 minutter. Det kan være både mor og far samtidig, eller bare en av dere. Intervjuet kan vi ta hjemme hos dere, eller et annet sted som passer bedre for dere. Intervjuet vil bli tatt opp på en båndopptaker, og opptaket vil bli slettet når jeg er ferdig med det. Det er frivillig å delta i intervjuet, og det vi prater om i intervjuet vil ikke kunne spores tilbake til dere, og være helt anonymt.

Hvis dere har lyst til å bli med på dette ring meg på tlf: **41930245** eller send meg en Mail: anne_dyrbeck@hotmail.com

Da håper jeg å høre fra dere så snart som mulig.

Med vennlig hilsen Anne Dyrbeck.

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

”Hvordan opplever innvandrerforeldre samarbeidet med personalet i norske barnehager?”.

Informert samtykke: Foreldre

NTNU Dragvoll

Prosjektleder: Anne Dyrbeck

Veileder: Arve Gunnestad, Dronning Mauds Minne Høgskole

Instituttleder: Hans Petter Ulleberg, NTNU Dragvoll, Pedagogisk Institutt

.....

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet.

Jeg ønsker å delta i prosjektet.

X

Deltaker
Sted/dato

X

Prosjektleder
Sted/dato

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Vedlegg 3: Intervjuguide

Intervjuguide: Begynne med en forklaring av formålet med intervjuet. Det er anonymt, de deltar frivillig og ingenting av det de forteller vil kunne bli sporet tilbake til dem.

Bakgrunn:

1. Når kom du/dere til Norge?
2. Hvilket land kommer du/familien din fra?
3. Kan du/dere fortelle om grunnen til at du/dere flyttet til Norge?
4. Hvorfor begynte barnet ditt/deres i barnehagen?
5. Hvor lenge har barnet ditt/deres gått i barnehagen?

Mening:

1. Hvordan opplever du/dere samarbeidet mellom barnehagen og dere?
  - Hvilken kontakt har dere med personalet i barnehagen?
  - I for eksempel situasjoner som henting/bringing, møter, høytidsfeiring osv.
  - Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
2. Har barnet ditt/deres morsmålsassistent?
  - Hvis ja, hvilken rolle spiller morsmålsassistenten for samarbeidet?
  - Hvis nei, hvorfor ikke?
3. Føler du/dere at det barnehagen jobber med har en betydning for barnet ditt/deres sin utvikling?
  - Gi eksempler.
  - Hvis nei, har dere kommet med noen ønsker eller forslag? Hvordan ble det tatt imot?
4. Hvordan blir du/dere møtt som foreldre (henting/bringing, møter, festligheter, markering av høytider, dugnad osv)?
  - Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
5. Deltar du/dere på dugnader, foreldrekafe o.l, og hvem prater dere med der da i tilfelle?

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Innflytelse:

1. Hva er dine/deres ønsker til barnehagen i forhold til samarbeidet med personalet?

- Kan du/dere beskrive/gi eksempler?

2. Hva er du/dere opptatt av når det gjelder oppdragelse og læring i barnehagen?

- Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
- Hvordan føler du/dere at det blir ivaretatt av personalet?

Støtte:

1. Hvordan opplever du/dere at din/deres kultur blir møtt og respektert i barnehagen?

- Kan du/dere beskrive/ gi eksempler?
- Kunne barnehagen brukt kulturen deres mer aktivt? – Hvordan?

2. I hvilke situasjoner snakker du/dere med de ansatte i barnehagen?

- bringe/hente, møter og lignende.
- Hva snakker dere om?
- Hva er bra/mindre bra?
- Kan du/dere beskrive/gi eksempler?

3. Er det noe som gjør at det føles utfordrende i samarbeidet med personalet?

- Hindrer samarbeidet?
- Noe som gjør at det føles vanskelig og du ikke har lyst til å møte opp?

4. Hvilke utfordringer opplever du/dere med å oppdra barn som går i en norsk barnehage?

- Kan du/dere beskrive/gi eksempler?

Avsluttende spørsmål:

1. Hvis du/dere tenker tilbake til når barnet startet i barnehagen, hva var det som var de største utfordringene dine/deres?

2. Hvilket utbytte får din/deres familie av samarbeidet barnehagen?

Da har jeg gått igjennom mine spørsmål, men er det noe du/dere vil legge til?

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.

Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel. +47-55 58 21 17
Fax +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org nr. 985 321 884

Hans Petter Ulleberg
Pedagogisk institutt
NTNU
7491 TRONDHEIM

Vår dato: 03.04.2013

Vår ref:33702 / 4 / IB

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 05.03.2013. Meldingen gjelder prosjektet:

33702	Foreldresamarbeid i barnehagen
Behandlingsansvarlig	NTNU, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Hans Petter Ulleberg
Student	Anne Dyrbeck

Etter gjennomgang av opplysninger gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon, finner vi at prosjektet ikke medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt etter personopplysningslovens §§ 31 og 33.

Dersom prosjektopplegget endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for vår vurdering, skal prosjektet meldes på nytt. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>.

Vedlagt følger vår begrunnelse for hvorfor prosjektet ikke er meldepliktig.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Inga Brautaset

Kontaktperson: Inga Brautaset tlf: 55 58 26 35

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Anne Dyrbeck, Alexander Kiellandsgate 9, 7015 TRONDHEIM

Avdelingskontorer / District Offices

OSLO NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrrs.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svt.uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 33702

Personvernombudet kan ikke se at det i prosjektet behandles personopplysninger med elektroniske hjelpemidler, eller at det opprettes manuelt personregister som inneholder sensitive personopplysninger. Prosjektet vil dermed ikke omfattes av meldeplikten etter personopplysningsloven.

Utvalget vil bestå av foreldre med innvandringsbakgrunn, som rekrutteres via ulike barnehager. Barnehageledelsen formidler skriftlig informasjon til foreldrene, og de som ønsker å delta samtykker skriftlig direkte til studenten. Data innhentes ved personlig intervju som tas opp på lydbånd. Lydbåndene slettes etter transkribering, senest ved prosjektslutt.

I henhold til meldeskjema og informasjonsskrivet skal man ved transkripsjon av intervjuer ikke registrere opplysninger som gjør det mulig å identifisere enkeltpersoner, verken direkte eller indirekte. Personvernombudet legger dermed til grunn at alle opplysninger som behandles elektronisk i forbindelse med prosjektet er anonyme. Med anonyme opplysninger forstås opplysninger som ikke på noe vis kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, verken direkte gjennom navn eller andre personentydige kjennetegn, indirekte gjennom bakgrunnsvariabler, eller gjennom kode og koblingsnøkkel (som navneliste).

Personvernombudet legger videre til grunn at navn kun registreres på samtykkeerklæringen, og ikke på noen måte knyttes til det konkrete intervjuet (heller ikke lydopptakene).

DET KAN VÆRE VANSKELIG Å FORSTÅ, NÅR EN IKKE SKJØNNER NOE.